

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.034.01.2017
P/17/082

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/082 – Działania organów administracji publicznej w zakresie ochrony ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym ¹ pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Izabela Pilarek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/300/2017 z dnia 27 listopada 2017 r. i nr LKA/178/2018 z 25 maja 2018 r. 2. Tatiana Choroba-Niesłony, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LKA/297/2017 z dnia 27 listopada 2017 r., 3. Anna Loppe, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/329/2017 z dnia 19 grudnia 2017 r., 4. Anna Rudnik, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/1/2018 z dnia 3 stycznia 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-6)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, ul. Wita Stwosza 2, 40-036 Katowice ²
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tadeusz Sadowski, Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach ³ , od 2 maja 2016 r. Od 1 marca do 1 maja 2016r. obowiązki WI pełnił Jerzy Kopyczok, a do 28 lutego 2016 r. Anna Wrześniak (dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena⁴ kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

WIOŚ – w badanym okresie⁵ - w ograniczonym stopniu realizował zadania dotyczące ochrony ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od Stacji Bazowych Telefonii Komórkowej⁶.

Zadania w zakresie ochrony przed PEM uwzględniono w ramach zadań poszczególnych komórek organizacyjnych i w zakresach czynności pracowników. WIOŚ posiadał potwierdzone (akredytacją Polskiego Centrum Akredytacji⁷)

¹ Zwany dalej: „PEM”.

² Zwany dalej: „WIOŚ”.

³ Zwany dalej: „WI”.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, negatywna, a w przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę opisową.

⁵ Lata 2015 – 2018 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych), z uwzględnieniem zdarzeń z okresu wcześniejszego, jeżeli miały istotny wpływ na zagadnienia objęte kontrolą NIK.

⁶ Zwanych dalej: „SBTK”.

⁷ Zwanego dalej: „PCA”.

kompetencje do wykonywania pomiarów PEM w otoczeniu SBTK, jednak, zgodnie z opiniami biegłych powołanych przez NIK⁸,

parametry techniczne sprzętu pomiarowego nie pozwalały na przeprowadzanie takich pomiarów w sposób pełni zgodny z metodyką referencyjną. Przeszkoleniu z zakresu PEM podlegali pracownicy wykonujący pomiary PEM, brakowało jednak szkoleń dla pracowników pionu Inspekcji, których zadaniem była m.in. kontrola wyników pomiarów przedkładanych WIOŚ przez użytkowników SBTK. co wynikało głównie z ograniczonej dostępności do takich szkoleń.

WIOŚ nie korzystał z uprawnienia do prowadzenia z własnej inicjatywy kontroli dotrzymywania dopuszczalnego poziomu PEM w otoczeniu SBTK, ukierunkowanych na lokalizacje narażone na występowanie ponadnormatywnego poziomu PEM, ograniczając się do kontroli interwencyjnych, realizowanych z reguły na wnioski osób fizycznych i organów j.s.t. Kontrole wyników pomiarów PEM przedkładanych przez użytkowników SBTK nie były realizowane zgodnie z zakresem określonym w „Informatycznym Systemie Kontroli”⁹ i art. 2 ust. 1 pkt 1 lit b uIOŚ, gdyż pomijały zgodność przeprowadzenia pomiarów z metodyką referencyjną.

Opracowane przez WIOŚ Państwowe Programy Monitoringu Środowiska Województwa Śląskiego⁹ na lata 2013-2015 i 2016-2020 były spójne z Programami Państwowego Monitoringu Środowiska opracowanymi na te same lata. WIOŚ w pełnym zakresie zrealizował wszystkie pomiary PEM przewidziane w obu PPMŚ WŚ. W dwóch sprawozdaniach z tych pomiarów (20% zbadanych) nie podano wszystkich SBTK znajdujących się w promieniu 300 m od punktów pomiarowych, ze względu na trudności w pozyskaniu jednoznacznych danych o ich lokalizacji. Raport z realizacji PMS na obszarze województwa za 2016 r. nie dostarczał pełnych informacji o dotrzymywaniu standardu jakości środowiska w obszarze PEM. Nie uwzględniał bowiem informacji na temat wyników pomiarów dokonywanych na zlecenie użytkowników SBTK. Przyczyniła się do tego niejednolita treść znacznej liczby sprawozdań pomiarowych otrzymywanych od użytkowników SBTK oraz brak możliwości zautomatyzowanej analizy zawartych w nich wyników pomiarów PEM.

Formułując przedmiotową ocenę, NIK dostrzega ograniczenia w działalności WIOŚ, zgłaszane systematycznie do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska¹⁰, niewystarczający zakres specjalistycznych szkoleń, a także brak jednolitych wytycznych GIOŚ w zakresie realizacji kluczowych zadań kontrolnych w zakresie PEM (tj. planowania i prowadzenia pomiarów w otoczeniu SBTK oraz weryfikacji sprawozdań pomiarowych przedkładanych przez użytkowników SBTK).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej

1.1. Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym z 2 września 2011r.:

- do zakresu działania WIOŚ należała w szczególności kontrola podmiotów korzystających ze środowiska, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska,

*Opis stanu
faktycznego*

⁸ Biegli zatrudnieni w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie, Wydział Informatyki, Elektroniki i Telekomunikacji, powołani na mocy postanowienia Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach z 22 lutego 2018 r.

⁹ Zwane dalej: „PPMŚ WŚ” na lata 2013-2015 i 2016-2020”.

¹⁰ Zwanego dalej: „GIOŚ”.

wykonywanie zadań wynikających z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska¹¹,

- prowadzenie kontroli podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska należało do Wydziału Inspekcji,
- opracowywanie programów państwowego monitoringu środowiska w zakresie podsystemu oceny pól elektromagnetycznych w środowisku należało do Wydziału Monitoringu Środowiska,
- wykonywanie pomiarów i analiz na rzecz monitoringu środowiska, dla potrzeb prowadzonych kontroli należało do Laboratorium WIOŚ.

(Dowód: akta kontroli str. 1804, 1815, 1817-1818, 1825)

W skład WIOŚ wchodziło 12 komórek organizacyjnych, w tym m.in. Wydział Inspekcji¹², Wydział Monitoringu Środowiska¹³, Laboratorium¹⁴ oraz Delegatury w Bielsku-Białej i Częstochowie (z Działem Inspekcji i Działem Monitoringu Środowiska).

(Dowód: akta kontroli str. 89-98, 1803-1829)

Zakresy czynności pracowników WIOŚ zajmujących się monitorowaniem i kontrolą PEM w środowisku uwzględniały m.in. prowadzenie kontroli podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym (Wydział IN), analizowanie, przetwarzanie i interpretowanie wyników otrzymywanych z badań monitoringu pól elektromagnetycznych (Wydział MŚ), wykonywanie pomiarów PEM (Laboratorium). Zakresy czynności pracowników nie uwzględniały zadań związanych z analizą sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk.

(Dowód: akta kontroli str. 77-82)

WI wyjaśnił, że analiza sprawozdań operatorów z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk należy do szeroko rozumianych czynności kontrolnych związanych z realizacją ustawowych zadań zawartych w art. 2 ust. 1 pkt 1 uIOŚ. Inspektorzy, którzy w swoich zakresach czynności mają wpisane przeprowadzanie kontroli z zakresu ochrony środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym, zobowiązani są do wykonywania wszelkich działań związanych z tym zagadnieniem, a zatem również do analizy sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk. W zakresach czynności inspektorów WIOŚ zajmujących się promieniowaniem elektromagnetycznym, znajdowały się zapisy dotyczące „prowadzenia kontroli przestrzegania i stosowania przepisów, zezwoleń i decyzji administracyjnych dotyczących ochrony środowiska, między innymi w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym”, które należy rozumieć jako ogół czynności kontrolnych wykonywanych przez inspektorów zarówno w terenie jak i prowadzonych w siedzibie WIOŚ, polegających na analizie sprawozdań z badań przekazywanych przez operatorów.

(Dowód: akta kontroli str. 1882)

¹¹ Dz. U. z 2016 r., poz. 1688, ze zm., zwanej dalej „uIOŚ”.

¹² Zwany dalej: „Wydziałem IN”.

¹³ Zwany dalej: „Wydziałem MŚ”.

¹⁴ W tym Pracownie analiz manualnych, instrumentalnych, hydrobiologicznych oraz pomiarów terenowych i pobierania próbek w Bielsku-Białej i Częstochowie zwane dalej: „Pracowniami analiz”.

1.2. WIOŚ nie dysponował aktualnym rejestrem źródeł PEM pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej obejmującym dane na temat liczby czynnych SBTk na terenie województwa oraz ich lokalizacji, rodzaju i mocy emisyjnej.

WIOŚ dysponował w tym zakresie informacjami wynikającymi jedynie z przedkładanych przez operatorów SBTk sprawozdań z pomiarów PEM. Sprawozdania te były ewidencjonowane w wewnętrznym rejestrze, z uwzględnieniem m.in. danych operatora SBTk oraz lokalizacji stacji, bez odnotowania danych technicznych urządzeń nadawczo-odbiorczych. WIOŚ wykorzystywał również informacje o SBTk zawarte m.in. w rejestrach zgłoszeń instalacji zamieszczanych na stronach internetowych starostw powiatowych oraz rejestrach przyznanych pozwoleń radiowych, prowadzonych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej¹⁵.

(Dowód: akta kontroli str. 1792-1793)

WI wyjaśnił, że obowiązujące akty prawne nie nakładają na organy Inspekcji Ochrony Środowiska obowiązku prowadzenia rejestrów źródeł PEM, obejmujących dane o liczbie czynnych SBTk na terenie województwa, ich lokalizacji, rodzaju i mocy emisyjnej, w związku z czym WIOŚ nie dysponuje pełnymi danymi w tym zakresie.

Nadmienił również, że zgodnie z art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹⁶, WI jest zobowiązany do prowadzenia jedynie rejestru informacji o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku, który to obowiązek jest realizowany.

(Dowód: akta kontroli str. 1792-1793, 1871)

1.3. Liczba pracowników realizujących zadania merytoryczne w zakresie PEM, na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą, kształtowała się następująco:

- 2015 r. - 12 pracowników¹⁷, w tym czterech w komórkach inspekcji¹⁸, jeden w Wydziale MŚ¹⁹ i siedmiu w Pracowniach Analiz²⁰,
- w 2016 r. - 14 pracowników, w tym pięciu w komórkach inspekcji²¹, jeden w Wydziale MŚ i ośmiu w Pracowniach Analiz,
- 2017 r. - 14 pracowników, w tym sześciu w komórkach inspekcji²², jeden w Wydziale MŚ i siedmiu w Pracowniach Analiz.

¹⁵ Zwany dalej: „UKE”.

¹⁶ Dz. U. z 2017 r., poz. 519 ze zm. W 2018 r., poz. 799. Zwanej dalej: „Poś”.

¹⁷ Zatrudnionych w siedzibie WIOŚ w Katowicach oraz w Delegaturach w Bielsku-Białej i Częstochowie oraz należących do WIOŚ Pracowniach analiz.

¹⁸ Zajmujących się m.in. prowadzeniem kontroli w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

¹⁹ Zajmujący się analizowaniem, przetwarzaniem, gromadzeniem i interpretowaniem wyników otrzymywanych z badań monitoringu pól elektromagnetycznych w ramach państwowego monitoringu środowiska.

²⁰ Zajmujących się m. in. wykonywaniem badań poziomu pól elektromagnetycznych.

²¹ W tym czterech pracowników zajmujących się m.in. prowadzeniem kontroli w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym i jeden koordynowaniem zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

²² W tym pięciu pracowników zajmujących się m.in. prowadzeniem kontroli j.w. (w tym jeden na zwolnieniu lekarskim), jeden koordynowaniem zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Pracownicy realizujący zadania merytoryczne w zakresie PEM posiadali wykształcenie wyższe, głównie z zakresu inżynierii środowiska, ochrony środowiska i geologii (poza dwiema osobami z wykształceniem średnim - technologia ceramiki, zatrudnionymi w Pracowniach Analiz).

Poza PEM pracownicy zajmowali się głównie zagadnieniami dotyczącymi hałasu, co wynikało ze znacznej liczby wniosków interwencyjnych w tym zakresie.

(Dowód: akta kontroli str. 89-98, 1803-1829)

W pismach z 28 września 2016 r.²³ i 22 listopada 2016 r.²⁴ WI zgłosił GIOŚ potrzeby kadrowe (dotyczące łącznie 24 osób/etatów) i przedstawił problemy utrudniające realizację zadań WIOŚ, w tym m.in. w zakresie: ochrony środowiska przed hałasem (trzy osoby, m.in. konieczność prowadzenia bardzo dużej liczby kontroli dokumentacyjnych – sprawozdawczość zakładów w zakresie PEM i hałasu), a także zadań monitoringowych i badań powietrza (trzy osoby). GIOŚ nie ustosunkował się do wniosków.

W piśmie z 8 grudnia 2016 r., pełniący obowiązki Naczelnika Wydziału IN, zwrócił się do WI o zwiększenie zatrudnienia w Wydziale IN, m.in. w związku z koniecznością weryfikacji dużej liczby wpływających do WIOŚ sprawozdań operatorów telefonii komórkowej, zawierających wyniki pomiarów PEM. W wyniku powyższego, w WIOŚ zatrudniono jednego pracownika - na zastępstwo osoby przebywającej na urlopie macierzyńskim.

(Dowód: akta kontroli str. 83-86, 1793-1794, 1801-1802, 1871)

W latach 2015-2017, pięciu pracowników WIOŚ, realizujących zadania merytoryczne związane z kontrolą i monitorowaniem poziomów PEM w środowisku, odbyło w tym zakresie łącznie osiem szkoleń, tj.:

- jeden pracownik komórek inspekcji – jedno szkolenie w zakresie ochrony środowiska przed PEM w 2017 r.,
- jeden pracownik Wydziału MŚ – jedno szkolenie w zakresie pomiarów poziomów PEM w 2016 r.,
- trzech pracowników Pracowni Analiz – sześć szkoleń dotyczących głównie porównań międzylaboratoryjnych w zakresie pomiarów PEM (dwa w 2015 r., jedno w 2016 r. i trzy w 2017 r.).

W latach 2015-2016 w szkoleniach dotyczących PEM nie uczestniczył żaden z pracowników komórek inspekcji. W 2017 r. w takich szkoleniach nie brało udziału pięciu z sześciu pracowników inspekcji. W latach 2015 i 2017 r. w szkoleniach nie uczestniczył pracownik MŚ. W przypadku Pracowni Analiz, w szkoleniach w 2015 r. nie uczestniczyło pięciu z siedmiu pracowników, w 2016 r. siedmiu z ośmiu i w 2017 r. czterech z siedmiu pracowników.

(Dowód: akta kontroli str. 89-101)

WI wyjaśnił, że przyczyną uczestniczenia w szkoleniach tylko części pracowników zajmujących się kontrolą poziomów PEM w środowisku było nieorganizowanie

²³ Pismo z 28 września 2016 r., znak: IN.IV.7023.92.2016.BB.

²⁴ Pismo z 22 listopada 2016 r., znak: SO.045.5.2016.

szkoleń w tym zakresie i ograniczanie przez organizatora liczby uczestników szkoleń do dwóch osób z WIOŚ.

(Dowód: akta kontroli str. 99-101, 1870)

W latach 2015-2017, kierownicy komórek organizacyjnych WIOŚ zgłosili zapotrzebowanie na szkolenia w zakresie PEM dla 20 osób, w tym ośmiu pracowników komórki inspekcji, trzech Wydziału MŚ i dziewięciu Pracowni Analiz.

Przyczyną zrealizowania jedynie 40% zgłaszanych potrzeb szkoleniowych²⁵ było wprowadzenie limitu osób uczestniczących w szkoleniach, ograniczony rynek szkoleń organizowanych przez firmy zewnętrzne oraz nieorganizowanie takich szkoleń przez GIOŚ.

(Dowód: akta kontroli str. 99-101, 172-188, 1796-1797)

1.4. W latach 2015-2017 WIOŚ dysponował sześcioma urządzeniami do wykonywania pomiarów PEM, w tym dwoma szerokopasmowymi miernikami PEM (Narda NBM-550) oraz: selektywnym analizatorem widma (Narda SRM-3006), szerokopasmowym miernikiem PEM (PMM-8053A), miernikiem natężenia pola elektrycznego (CMP-7) i miernikiem indukcji magnetycznej (Triaxiel ELF Mikrotesia Meter MFD-III), wyprodukowanymi w latach 2004-2012²⁶. Cztery z sześciu urządzeń miały możliwość rejestracji pomiaru oraz były przystosowane do obsługi systemów telefonii komórkowej.

(Dowód: akta kontroli str. 102-171, 1799, 1885)

WI wyjaśnił, że: „WIOŚ w Katowicach nie dysponuje oprogramowaniem komputerowym umożliwiającym dokonywanie obliczeń oraz realizację procesu modelowania i oceny oddziaływań pól elektromagnetycznych w środowisku, w tym procesu ekstrapolacji wyników pomiarów selektywnych widma promieniowania elektromagnetycznego, do warunków najbardziej niekorzystnych pracy instalacji i urządzeń radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych lub radiolokacyjnych, z punktu widzenia ich oddziaływania na środowisko. Proces analizy selektywnej widma promieniowania elektromagnetycznego realizowany jest w oparciu o stosowne oprogramowanie producenckie...” Wyjaśnił również, że: „Pracownicy WIOŚ w Katowicach, Laboratorium WIOŚ w Katowicach, nie są aktualnie przeszkoleni w zakresie wysokospecjalistycznej obsługi technicznej oraz obsługi eksploatacyjnej posiadanego analizatora selektywnego widma promieniowania elektromagnetycznego, a także oprogramowania komputerowego, umożliwiającego dokonywanie obliczeń oraz realizację procesu modelowania i oceny oddziaływań pól elektromagnetycznych w środowisku, w tym procesu ekstrapolacji wyników pomiarów selektywnych widma promieniowania elektromagnetycznego, do warunków najbardziej niekorzystnych pracy instalacji i urządzeń radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych lub radiolokacyjnych, z punktu widzenia ich oddziaływań na środowisko.” WI nadmienił, że pracownicy WIOŚ obecnie uczestniczyli w szkoleniu w zakresie PEM w maju (jedna osoba) i czerwcu 2018 r. (trzy osoby).

(Dowód: akta kontroli str. 2175-2185)

²⁵ Tj. ośmiu z 20 zgłoszonych (40%).

²⁶ Jedno urządzenie z 2004 r. i pięć z lat 2007-2012.

Wszystkie ww. urządzenia były sprawne, wykorzystywane systematycznie i bez zbędnych przerw, a pięć z nich w całym kontrolowanym okresie posiadało aktualne świadectwa wzorcowania. NIK zwraca uwagę, że w przypadku miernika selektywnego (szóste urządzenie), ważność świadectwa wzorcowania kończyła się 11 listopada 2016 r., a do ponownego wzorcowania został oddany 31 października 2017 r., co wskazuje na niezapewnienie dla urządzenia ważności świadectwa wzorcowania w całym kontrolowanym okresie.

WI wyjaśnił, że: *„Częstotliwość oraz przewidywaną datę kolejnego wzorcowania aparatury pomiarowej ustala się na podstawie wiedzy praktycznej operatorów urządzeń, częstotliwości oraz sposobu ich używania.”*

Pomiary z użyciem dwóch z trzech urządzeń pomiarowych Narda²⁷ nie były objęte posiadaną akredytacją.

WI wyjaśnił, że w latach 2015-2017 pomiary z użyciem szerokopasmowego miernika natężenia PEM (Narda NBM-550 z 2009 r.) były wykonywane dwukrotnie (i nie wykazywały przekroczeń poziomu dopuszczalnego), a pomiary z użyciem selektywnego analizatora widma - również dwukrotnie - były pomiarami uzupełniającymi w odniesieniu do pomiaru podstawowego, wykonanego przy użyciu szerokopasmowego miernika natężenia PEM.

(Dowód: akta kontroli str. 102-171, 1799, 1885)

Kierownik Laboratorium wyjaśnił, że liczba posiadanych przez WIOŚ urządzeń pomiarowych była wystarczająca dla pełnej realizacji zadań WIOŚ w zakresie działalności kontrolnej oraz na potrzeby realizacji PMS w obszarze PEM. Nie zgłaszano potrzeby zakupu dodatkowych urządzeń.

(Dowód: akta kontroli str. 1798)

Zastępca WI wyjaśnił, że sprzęt pomiarowy, którym dysponowało Laboratorium WIOŚ, umożliwiał wykonywanie pomiarów PEM w otoczeniu SBTK w sposób zgodny z przepisami zawartymi w załączniku nr 2 „Metody sprawdzania dotrzymywania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku” do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych poziomów.²⁸

(Dowód: akta kontroli str. 1042)

1.5. Zgodnie z dyspozycjami art. 28f ust. 3 uIOŚ, Laboratoria należące do WIOŚ, dokonujące pomiarów i badań PEM, posiadały aktualną akredytację wydaną przez PCA.

(Dowód: akta kontroli str. 189-224, 1800)

1.6. Laboratorium WIOŚ uczestniczyło w dwóch (w 2015 i 2017 r.) porównaniach w zakresie pomiarów monitoringowych natężenia pola elektromagnetycznego w środowisku – o częstotliwości 3 MHz – 3000 MHz. Laboratorium nie podejmowało działań korygujących lub zapobiegawczych, gdyż uzyskano pozytywne wyniki badań.

(Dowód: akta kontroli str. 225-282, 1800)

1.7. Jako główną barierę pełnej realizacji zadań WIOŚ związanych z kontrolą i monitorowaniem poziomów PEM, WI wskazał problem identyfikacji i uzyskiwania

²⁷ Narda NBM-550 z 2009 r. i selektywny analizator widma Narda SRM-3006.

²⁸ Dz. U. Nr 192, poz. 1883. Zwane dalej: „rozporządzeniem z 30 października 2003 r.”

danych o źródłach PEM w promieniu 300 m od punktów pomiarowych – w miejscach silnie zurbanizowanych, a także niekompletność danych w sprawozdaniach z pomiarów, przedkładanych WIOŚ przez zarządzających instalacjami (np. podawanie mocy instalacji w decybelach dla pojedynczych nadajników, gdy w sprawozdaniu z pomiarów rocznych należy podać sumaryczną moc izotropową).

(Dowód: akta kontroli str. 1795)

Ocena częściowa

W ocenie NIK, kluczowe zadania WIOŚ w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym zostały uwzględnione w ramach ogólnych zadań poszczególnych komórek organizacyjnych i uszczegółowione w zakresach czynności ich pracowników. Nie zapewniono jednak specjalistycznych szkoleń z zakresu specyfiki PEM w otoczeniu SBTk (w tym metodyki ich prowadzenia) pracownikom komórek inspekcji wykonującym zadania kontrolne, w tym kontrole wyników pomiarów przedkładanych przez użytkowników tych instalacji na podstawie art. 122a ust. 2 Poś, co wynikało z ograniczonego dostępu do takich szkoleń.

WIOŚ dysponował aktualną akredytacją na wykonywanie pomiarów PEM w otoczeniu SBTk. Posiadane przez WIOŚ mierniki szerokopasmowe były wystarczające do wykonywania pomiarów chwilowego natężenia PEM oraz pomiarów monitoringowych, jednakże jak wynika z opinii biegłych powołanych przez NIK, nie pozwalały na zastosowanie w wynikach pomiarów poprawek, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko.

WIOŚ nie posiadał wiedzy na temat liczby, lokalizacji oraz mocy emisyjnych SBTk znajdujących się na obszarze województwa, co - w ocenie NIK - wynikało m.in. z faktu, że przepisy Poś nie obligowały użytkowników SBTk do przekazywania wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska danych na temat SBTk.

2. Działalność kontrolna w zakresie przestrzegania dopuszczalnych poziomów PEM pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej

Opis stanu faktycznego

2.1. W „Ogólnych kierunkach działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016-2020²⁹” GIOŚ, jako jeden z celów działania, wskazał: zmniejszenie narażenia na działanie PEM poprzez: kontrolę instalacji emitujących PEM oraz prowadzenie pomiarów poziomów PEM i ocenę ich poziomów (monitoring).

Kontrole dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk oraz w zakresie przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu dokonywania pomiarów PEM w otoczeniu SBTk nie były uwzględniane w rocznych planach pracy WIOŚ na lata 2015-2018.

WI wyjaśnił m.in., że Ogólne kierunki działania przewidują kontrolowanie przede wszystkim zakładów stwarzających największe zagrożenie dla środowiska, a SBTk są obiektami o nieznacznej skali oddziaływania na środowisko, które nie muszą być ujmowane w planach rocznych. W dokumencie tym ustalono pięcioletni okres na realizację nakreślonych w nim celów (do 2020 r.), co stwarza możliwość dotrzymania terminu wyznaczonego na realizację celu kontrolnego w zakresie ochrony środowiska przed PEM (pod warunkiem uzupełnienia braków kadrowych).

(Dowód: akta kontroli str. 1858-1866, 1881-1882)

Ogólnopolskie cele kontroli, określone przez GIOŚ dla Wojewódzkich Inspektorów na 2015 r.³⁰ i 2016 r.³¹, nie uwzględniały zagadnień przestrzegania wymagań

²⁹ Zwane dalej: „Ogólnymi kierunkami działania”.

³⁰ Pismo Zastępcy GIOŚ z 7 listopada 2014 r., znak: DLiO-073/201/2014/ad, es.

ochrony środowiska w zakresie PEM, natomiast cele wytyczone na 2017 r.³² wskazywały na takie kontrole, jednakże bez określenia minimalnej liczby kontroli wymaganych do przeprowadzenia w danym roku.

W ISK, służącym wspomaganie planowania kontroli przez WIOŚ, SBTk zostały zakwalifikowane - w ramach tzw. kategoryzacji zakładów³³ - do piątej kategorii ryzyka: tj. obiektów niewymagających pozwoleń na korzystanie ze środowiska i nieobjętych planem rocznym (w 2015 r.), a następnie do obiektów o nieznacznej skali oddziaływania na środowisko, które nie muszą być ujmowane w planach kontroli (od 2016 r.).

WI wyjaśnił, że w procesie tworzenia rocznych planów kontroli SBTk zasadniczo nie były brane pod uwagę, gdyż obowiązek taki nie wynikał z celów strategicznych i priorytetów zawartych w wytycznych GIOŚ.

(Dowód: akta kontroli str. 11-76, 1790-1792)

WI wyjaśnił także, że zadania WIOŚ związane z analizą sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk, zostały uwzględnione w ISK, (wprowadzonym do stosowania przez GIOŚ), zgodnie z którym WIOŚ przeprowadza kontrole dokumentacyjne, automonitoringowe oparte na analizie sprawozdań przedkładanych przez operatorów poszczególnych SBTk.

(Dowód: akta kontroli str. 1790-1792)

Regulacje wewnętrzne WIOŚ nie uwzględniały szczegółowych zasad prowadzenia:

- inspekcyjnych pomiarów PEM w środowisku w ramach planowych i doraźnych kontroli, tj. zadania wynikającego z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a oraz art. 5 ust. 4 pkt 1 uIOŚ,
- kontroli przestrzegania przez użytkowników SBTk zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji PEM i jej wpływu na stan środowiska, tj. zadania wynikającego z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b uIOŚ w związku z art. 122a ust. 2 Poś, tj. wykonywania zadań związanych z analizą sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk, przedkładanych przez operatorów telefonii komórkowej.

(Dowód: akta kontroli str. 1790-1792)

Odnosnie do braku regulacji wewnętrznych dotyczących prowadzenia inspekcyjnych pomiarów PEM w środowisku, WI wyjaśnił, że w latach 2015 i 2016 WIOŚ realizował kontrole przestrzegania przez operatorów przepisów w zakresie ochrony środowiska przed PEM w ramach kontroli interwencyjnych (doraźnych), a w 2017 r. przeprowadził jedną kontrolę planową w tym zakresie, co opisano w dalszej części wystąpienia.

W sprawie braku regulacji wewnętrznych, dotyczących przeprowadzania kontroli przestrzegania przez użytkowników SBTk zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji PEM, WI wyjaśnił, że obowiązek wykonania pomiarów sprawdzających natężenie PEM spoczywa na operatorze – po wybudowaniu instalacji telekomunikacyjnej i każdorazowo po zmianie warunków pracy instalacji, mogących wpłynąć na poziom natężenia PEM.

Wyjaśnił również, że zadania WIOŚ związane z analizą sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk zostały uwzględnione w ISK, zgodnie z którym WIOŚ

³¹ Pismo GIOŚ z 26 listopada 2015 r., znak: DLiO-0703/156/2015/ad, mw.

³² Pismo GIOŚ z 2 grudnia 2016 r., znak: DLiO-0703/142/2016/es.

³³ Z kategoryzacją zakładów była ściśle związana częstotliwość kontroli zakładów.

przeprowadza kontrole dokumentacyjne, automonitoringowe - oparte na analizie sprawozdań przedkładanych przez operatorów poszczególnych SBTK.

(Dowód: akta kontroli str. 1790-1792)

2.2. WIOŚ, w latach 2015-2017, przeprowadził w terenie 13 kontroli poziomów PEM w otoczeniu SBTK (odpowiednio trzy, trzy i siedem), w tym 12 interwencyjnych i jedną planową. WI wyjaśnił, że przyczyną ujęcia jednej kontroli (na wniosek Prezydenta Miasta Częstochowy z listopada 2016 r.) w planie na 2017 r. była niemożność jej przeprowadzenia w listopadzie i grudniu 2016 r. z powodu nieodpowiednich, dla pomiarów PEM, warunków atmosferycznych.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1074, 1833-1835, 1867-1868, 1883)

Kontrole realizowane były na wniosek osób fizycznych lub organów samorządu terytorialnego i dotyczyły sprawdzenia dotrzymywania dopuszczalnego poziomu promieniowania elektromagnetycznego w budynkach mieszkalnych zlokalizowanych przy SBTK. We wszystkich przypadkach pomiary wykazały poziomy natężenia PEM niższe od dopuszczalnego, wynoszącego 7 V/m³⁴.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1074, 1833-1835, 1867-1868)

W wyjaśnieniach WI podał, że kontrole doraźne - dotyczące przestrzegania przez operatorów sieci telefonii komórkowych przepisów w zakresie ochrony środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym wynikały z wniosków o interwencje, wnoszonych przez organy samorządowe lub osoby fizyczne, obawiające się szkodliwego oddziaływania SBTK na zdrowie i życie. WI wskazał, że wnioski te musiały zostać przez WIOŚ rozpatrzone, nie było natomiast wymogu ujmowania w planach rocznych kontroli poziomów PEM w otoczeniu SBTK w zakresie ich zgodności z przepisami.

(Dowód: akta kontroli str. 1883)

Ponadto, w badanym okresie, WIOŚ przeprowadził 855 kontroli dokumentacyjnych³⁵ dotyczących przestrzegania przez operatorów zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów PEM. Kontrole te odnosiły się głównie do oceny dotrzymywania dopuszczalnych wielkości emisji oraz sprawdzenia czy pomiary wykonało akredytowane laboratorium. Żadna z ww. kontroli WIOŚ nie wykazała nieprawidłowości w badanym zakresie.

(Dowód: akta kontroli str. 1833-1835)

W latach 2015-2017 udział przeprowadzonych przez WIOŚ kontroli dokumentacyjnych w stosunku do liczby otrzymanych sprawozdań pomiarowych od użytkowników SBTK, wynosił odpowiednio 22,2%, 17,2% i 26,2%³⁶.

WI wyjaśnił, że: „Z uwagi na braki kadrowe oraz ogromną liczbę wpływających sprawozdań nie było możliwe bieżące ich wprowadzanie do systemu ISK. Natomiast wszystkie sprawozdania są przeglądane m.in. pod kątem dotrzymywania dopuszczalnych wielkości emisji, poprawności miejsc wykonywania pomiarów, wykonywania badań przez akredytowane laboratorium.”

(Dowód: akta kontroli str. 1833-1835)

³⁴ Zwanego dalej poziomem dopuszczalnym.

³⁵ W tym: 304 kontrole w 2015 r., 264 w 2016 r. i 287 w 2017 r. Liczby dotyczą sporządzonych „adnotacji z kontroli dokumentacyjnych”. Jedna adnotacja mogła dotyczyć kilku sprawozdań operatora.

³⁶ Liczba otrzymanych przez WIOŚ sprawozdań wynosiła: w 2015 r. 1.370, w 2016 r. 1.537, a w 2017 r. 1097.

2.3. WIOŚ zrealizował siedem z ośmiu wniosków organów jednostek samorządowych o przeprowadzenie kontroli dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM, w związku z – zdaniem wnioskujących - możliwością ich przekroczenia. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

W jednym przypadku WIOŚ odmówił wnioskodawcy podjęcia działań kontrolnych, ponieważ posiadał aktualne badania pól elektromagnetycznych z terenu stacji, przekazane przez operatora w sprawozdaniu, a wykazane w nim wartości pomiarów nie przekraczały dopuszczalnych norm emisji.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1074, 1835, 1867)

2.4. W WIOŚ nie obowiązywały wewnętrzne procedury prowadzenia kontroli w otoczeniu SBTK, dotyczące typowania lokalizacji do kontroli, zakresu analizy przedkontrolnej, sposobu planowania i przeprowadzania pomiarów, jak również wytyczne czy instrukcje GIOŚ w tym zakresie.

(Dowód: akta kontroli str. 1835)

2.5. Z czynności kontrolnych dotyczących wybranych SBTK, realizowanych w terenie, pracownicy WIOŚ sporządzali protokoły kontroli. Zawierały one m.in.: określenie lokalizacji SBTK, informacje o instalacji, wykonanych pomiarach kontrolnych oraz o braku nieprawidłowości. Częścią składową protokołów kontroli były m.in. protokoły z pomiarów PEM oraz sprawozdania z tych badań, dokonane przez Pracownię Analiz.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1366)

Badanie próby 10 dokumentacji kontrolnych WIOŚ (w tym siedmiu kontroli użytkowników SBTK i trzech dotyczących wskazanych przez wnioskodawców miejsc objętych promieniowaniem elektromagnetycznym) w zakresie pomiarów PEM, podjętych w związku z wnioskami osób fizycznych (cztery³⁷) i organów samorządu terytorialnego (sześć³⁸), wykazało, że:

2.5.1. W dwóch³⁹ z siedmiu⁴⁰ przypadków kontroli użytkowników SBTK, WIOŚ zawiadomił ich o zamiarze podjęcia kontroli, stosownie do art. 12a uIOŚ, a w pięciu przypadkach nie powiadomiono o takim zamiarze, zgodnie z przepisem art. 79 ust. 2 pkt 4c ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁴¹.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1366)

2.5.2. W dwóch przypadkach⁴² pomiarów PEM dokonano selektywnym analizatorem PEM, a w ośmiu przy użyciu szerokopasmowego miernika natężenia PEM. Nie wystąpiły przypadki stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnych poziomów PEM

³⁷ SBTK: Bielsko-Biała ul. Szczęśliwa 23, Chorzów ul. Katowicka 10, Katowice ul. Wajdy 4, Ruda Śl. ul. Niedurnego 36

³⁸ SBTK: Częstochowa ul. Kilińskiego 166, Czecha 2 i Poleska 43, Goczałkowice ul. Lipowa 46, Kuźnia Raciborska ul. Staszica, Pilchowice ul. Rynek 29.

³⁹ SBTK: Goczałkowice, ul. Lipowa 46, Bielsko-Biała, ul. Szczęśliwa 23.

⁴⁰ SBTK: Częstochowa, ul. Kilińskiego 166, ul. Czecha 2 i ul. Poleska 43, Goczałkowice, ul. Lipowa 46, Kuźnia Raciborska, ul. Staszica, Pilchowice, ul. Rynek 29, Bielsko-Biała, ul. Szczęśliwa 23.

⁴¹ Dz. U. z 2016 r., poz. 1829 ze zm.; w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2016 r. Aktualnie art. 48 ust. 11 pkt 8 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2018 r. poz. 646).

⁴² SBTK: Goczałkowice, ul. Lipowa 46, Bielsko-Biała, ul. Szczęśliwa 23.

w otoczeniu SBTK⁴³, a maksymalne wartości natężenia PEM kształtowały się w przedziale od 1,13 do 3,98 V/m.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1366)

2.5.3. We wszystkich przypadkach kontrole użytkowników SBTK były poprzedzone analizami wyników pomiarów, zawartych w sprawozdaniach operatorów przedłożonych WIOŚ, w ramach obowiązku określonego w art. 122a ust. 2 Poś.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1366)

2.5.4. W przypadku siedmiu kontroli użytkowników SBTK, pomiary PEM nie były poprzedzone analizą dokumentacji technicznej SBTK będącej w posiadaniu jej użytkowników. Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 7 uIOŚ, przy wykonywaniu kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska inspektor WIOŚ uprawniony był do żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli

Odnosnie do sposobu dokonywania wyboru punktów pomiarowych, bez dokonania wcześniej analizy dokumentacji technicznej SBTK, WI wyjaśnił, że: *„W ramach przygotowań przed podjęciem czynności kontrolnych, WIOŚ każdorazowo analizował posiadane informacje związane z instalacjami SBTK, w tym w szczególności przedkładane przez operatorów pomiary, wykonywane w trybie art. 122a ustawy Prawo ochrony środowiska. (...) Przed rozpoczęciem kontroli typowano miejsca wykonania pomiarów, w sposób umożliwiający wyznaczenie miejsc występowania pól elektromagnetycznych o najwyższych wartościach, brano więc pod uwagę: główny kierunek promieniowania anten – azymut, lokalizację punktów pomiarowych PEM wykonanych przez operatora - lokalizację oraz wysokość okolicznych budynków.*

W trakcie przeprowadzania badań na bieżąco weryfikowano miejsca wyznaczonych punktów. Przy rejestracji niskich wartości składowej elektrycznej wzdłuż głównego kierunku promieniowania, rezygnowano z punktów najdalej oddalonych od SBTK (znajdujących się na tej samej wysokości). Wykonywano również pomiary w punktach nieuwzględnionych w badaniach operatora np. w miejscach zamieszkania osób skarżących się na uciążliwe oddziaływanie przedmiotowej stacji.”

WI wyjaśnił również, że: *„Obszar o wartościach ponadnormatywnych PEM (rozkład PEM) wyznaczany jest na drodze obliczeniowej poprzez modelowanie cyfrowe i stanowi w dużej mierze rozważanie teoretyczne. W otoczeniu typowych instalacji SBTK zasięgi występowania promieniowania elektromagnetycznego o poziomach ponadnormatywnych nie przekraczają kilkudziesięciu metrów od miejsca mocowania anten, przy czym występują one na wysokościach zbliżonych do poziomu zawieszenia układów antenowych, niedostępnych dla ogółu ludności. Podczas kontroli WIOŚ brane są pod uwagę rzeczywiste miejsca dostępne dla ludzi oraz rzeczywiste oddziaływanie PEM pochodzące od instalacji SBTK.”*

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1366, 1874, 2175-2185)

2.5.5. We wszystkich przypadkach, w dniu dokonywania pomiarów, urządzenia pomiarowe WIOŚ posiadały aktualne świadectwo wzorcowania.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1366)

⁴³ 7 V/m.

2.5.6. W analizowanej próbie dokumentacji kontrolnej nie wystąpiły przypadki przekroczenia dopuszczalnego poziomu promieniowania.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1366)

2.5.7. Analiza dokumentacji przeprowadzania pomiarów kontrolnych w zakresie przestrzegania wymogów zawartych w metodyce określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r. wykazała, że:

- we wszystkich przypadkach pomiarów dokonywano przy dobrej pogodzie, w temperaturze nie niższej niż $5,4^{\circ}\text{C}$, przy wilgotności względnej nie większej niż 74,9%, bez opadów atmosferycznych, co wypełniało dyspozycje pkt 4 załącznika nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.,
- we wszystkich przypadkach pomiary kontrolne poprzedzone były analizą pomiarów zawartych w sprawozdaniach operatorów. W przypadku czterech lokalizacji SBTk⁴⁴, dla których operatorzy wykazali wartości przekraczające 50% dopuszczalnego natężenia PEM (4,6 – 5,5 V/m), WIOŚ dokonał pomiarów kontrolnych w tych samych punktach pomiarowych, co wypełniało dyspozycje pkt 5 załącznika nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r. W przypadku pozostałych trzech lokalizacji⁴⁵, natężenie PEM wykazywane w sprawozdaniach operatorów wynosiło poniżej 2 V/m. We wszystkich przypadkach, pomiarów dokonywano na najwyższej dostępnej kondygnacji budynków oraz w miejscach zamieszkania osób wnioskujących o wykonanie takich pomiarów,
- w żadnym z protokołów z pomiarów PEM nie zawarto adnotacji o uwzględnieniu poprawek pomiarowych umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko, o czym stanowił pkt 6 załącznika nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r. W protokołach nie zamieszczano również adnotacji o odstępianiu od realizacji ww. wymogu metodyki.

Wl wyjaśnił, że: „Poprawka pomiarowa może być wyznaczana eksperymentalnie w przypadku pomiarów PEM emitowanych przez sieci elektroenergetyczne oraz w przypadku pomiarów o charakterze naukowo-badawczym. W przypadku pomiarów w otoczeniu SBTk wynik stanowią: wartość natężenia pola elektrycznego E , wyrażona w jednostkach miary [V/m] oraz wartość niepewności uzyskanego wyniku pomiaru $UE_{0,95}$, wyrażona w jednostkach miary [V/m], szacowana dla współczynnika rozszerzenia $k = 2$, na poziomie ufności $1-\alpha = 0,95$, dokonane w warunkach rzeczywistych eksploatacji technicznej rozpatrywanej instalacji i urządzeń oraz w istniejących warunkach środowiskowych, bez zastosowania poprawki. Powyższe wynika z trudności technicznych przy określaniu właściwej poprawki ze względu na bardzo dużą zmienność obciążenia danej instalacji, wynikającą przede wszystkim z liczby abonentów korzystających w danym momencie z urządzeń połączonych radiowo z instalacją. Konsekwencją tego jest zmienność mocy emitowanej przez instalację w momencie pomiaru, co bezpośrednio rzutuje na brak możliwości wyznaczenia właściwej poprawki, dającej pewność wyniku końcowego.”

(Dowód: akta kontroli str. 1878, 1894)

- sprawozdania pomiarowe WIOŚ nie zawierały adnotacji o wykonaniu pomiarów PEM w sposób umożliwiający wyznaczenie miejsc występowania PEM

⁴⁴ SBTk: Częstochowa, ul. Czecha 2 i ul. Poleska 43, Goczałkowice, ul. Lipowa 46, Bielsko-Biała, ul. Szczęśliwa 23.

⁴⁵ SBTk: Częstochowa, ul. Kilińskiego 166, Kuźnia Raciborska, ul. Staszica, Pilchowice, ul. Rynek 29.

o poziomach dopuszczalnych oraz wyznaczenie granic obszarów ograniczonego użytkowania. Nie wskazywały również takich miejsc i obszarów, o czym stanowił pkt 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.

WI wyjaśnił, że: „W odniesieniu do pomiarów kontrolnych wykonywanych przez WIOŚ w otoczeniu SBTK, badania każdorazowo przeprowadzano wzdłuż kierunku maksymalnego zasięgu oddziaływania pól elektromagnetycznych (GKP – wzdłuż głównych kierunków promieniowania) oraz wzdłuż linii prostych łączących urządzenia nadawcze z najbliższymi osiedlami i wolno stojącymi budynkami mieszkalnymi. Nadto, uwzględniając lokalizację SBTK i sposób zagospodarowania terenu wokół stacji, wykonywano pomiary na kierunkach pomocniczych (pieszych ciągach komunikacyjnych, terenach ogólnodostępnych dla mieszkańców, przy obiektach budowlanych). (...)

Obszar ograniczonego użytkowania jest tworzony, jeżeli z przeglądu ekologicznego albo z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaganej przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, lub też z analizy porealizacyjnej wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem zakładu lub innego obiektu (np. instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej).

Obszary te tworzone są na drodze uchwały sejmiku województwa, w odniesieniu do przedsięwzięć zaliczanych do mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy jak wyżej, lub w drodze uchwały rady powiatu, dla pozostałych przedsięwzięć.”

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1366, 1894-1895)

- w pięciu przypadkach pomiarów dokonano w budynkach mieszkalnych znajdujących się w otoczeniu SBTK – na najwyższych kondygnacjach oraz na balkonach i tarasach, na których mogli przebywać ludzie, co wypełniało dyspozycje pkt. 13 i 14 załącznika do rozporządzenia z 30 października 2003 r. W jednym przypadku nie dokonano pomiarów PEM na balkonach i tarasach⁴⁶, gdyż, jak wyjaśnił WI, najbardziej wyeksponowana część budynku w kierunku SBTK nie posiadała balkonów i tarasów.

We wszystkich sprawozdaniach z pomiarów WIOŚ wyspecyfikowano lokalizację punktów pomiarowych w tabeli oraz wskazano je na mapce.

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1974, 1875)

Powołani przez Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach, na podstawie art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, biegli w dziedzinie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, w odniesieniu do wykonanych przez WIOŚ dwóch sprawozdań⁴⁷ z badań pola elektromagnetycznego, stwierdzili, że:

- analiza sprawozdań pozwoliła na identyfikację czynników ograniczających przydatność wyników pomiarów, zawartych w ocenianych sprawozdaniach, do oceny dotrzymania dopuszczalnego poziomu PEM określonego w rozporządzeniu z 30 października 2003 r. Czynniki te nie zostały także wskazane przez podmioty wykonujące sprawozdania pomiarowe.

⁴⁶ SBTK w Częstochowie, ul. Poleska 43.

⁴⁷ Częstochowa ul. Czecha 2 - sprawozdanie nr 949/2017, Częstochowa ul. Poleska 43 – sprawozdanie nr 1642/2017.

Żaden z pomiarów środowiskowych, wykonywanych przy pomocy mierników szerokopasmowych nie spełnia wymagań rozporządzenia z 30 października 2003 r. stanowiącego, iż „przy pomiarach PEM uwzględnia się poprawki pomiarowe, umożliwiające uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko”.

Moc wypromieniowana przez anteny zależy zarówno od ustawionego w nadajniku poziomu wzmocnienia (mocy), jak również od liczby użytkowników systemu (od poziomu ruchu generowanego w sieci). Nie można zapewnić maksymalnego obciążenia w sieci w momencie realizacji pomiarów, w związku z czym poprawki takie mogą w znaczący sposób zmieniać wartość natężenia PEM w otoczeniu stacji bazowej. Poprawki te wyznaczone mogą zostać na drodze ekstrapolacji, po wykonaniu pomiarów selektywnych. Miernik selektywny, w odróżnieniu od szerokopasmowego pozwala na identyfikację źródeł promieniowania, co jest bardzo istotne w lokalizacjach, gdzie w niewielkiej odległości od siebie pracują SBTk różnych operatorów, szczególnie wobec faktu, iż poszczególne instalacje radiowe powinny być rozpatrywane oddzielnie.

W związku z powyższym, wszystkie pomiary środowiskowe natężenia PEM wytwarzanego przez SBTk, realizowane przy wykorzystaniu mierników szerokopasmowych należy zakwalifikować jako niezgodne z zaleceniami określonymi w rozporządzeniu z 30 października 2003 r.

Ponieważ jest to niezależne od metodyki i samej realizacji pomiarów, a wynika z nieadekwatności sprzętu i procedur pomiarowych w stosunku do obecnie stosowanych technik realizacji transmisji bezprzewodowych, w ramach oceny przeanalizowano zgodność sprawozdań pomiarowych z zaleceniami w rozporządzeniu z 30 października 2003 r. w zakresie, w którym możliwe jest ich spełnienie przez podmioty wykonujące pomiary,

- oba analizowane pomiary realizowane przez laboratorium WIOŚ w Katowicach miały charakter interwencyjny. Śląski WIOŚ przyjmuje w takich sprawach podejście polegające na kontroli wybranej instalacji i konsekwentnym przyjęciu pełnej metodyki z rozporządzenia z 30 października 2003 r., (załącznik nr 2) i w swoisty sposób powtórzeniu całej procedury pomiarowej wykonywanej wcześniej na zlecenie operatora w związku z uruchomieniem lub zmianą parametrów technicznych instalacji. Jest to dobra praktyka, nawet jeżeli jest związana z koniecznością ograniczenia liczby kontrolowanych SBTk. Nie można wnieść zastrzeżeń co do metodyki opisanej w rozporządzeniu z 30 października 2003 r. w zakresie wyznaczania GPP i DPP. Pod względem samej dokumentacji metrologicznej oba „Sprawozdania” zredagowane zostały przejrzysto, zawarto wszystkie niezbędne dane dotyczące użytej aparatury, jej świadectw wzorcowania, zakresów pomiarowych, zamieszczono oszacowania niepewności każdego z wykonanych pomiarów. W Sprawozdaniach z badań nie zawarto kompletnych danych dotyczących urządzeń SBTk, co uniemożliwiło określenie w sposób jednoznaczny warunków wykonywania pomiarów. Na podkreślenie zasługuje dobra dokumentacja fotograficzna dołączona do każdego ze sprawozdań i digitizacja zbiorów,
- na podstawie danych zawartych w ocenianych sprawozdaniach, nie jest możliwe stwierdzenie, czy w otoczeniu SBTk dotrzymany został dopuszczalny poziom PEM określony w rozporządzeniu z 30 października 2003 r., gdyż:
 - brak informacji o mocy z jaką pracowała stacja bazowa w chwili pomiaru, a także informacji o kącie pochylenia wiązki, nie pozwalają na wykonanie pomiarów pracy instalacji przy największym oddziaływaniu na środowisko,

- zawarte w sprawozdaniach wyniki pomiarów natężenia PEM, zebrane przy małym natężeniu ruchu w komórce, nie odzwierciedlają rzeczywistego oddziaływania SBTK na środowisko.

(Dowód: akta kontroli str. 2123-2169)

Ustosunkowując się do ustaleń biegłych, WI wyjaśnił, że:

„Obecnie nie funkcjonuje żadna interpretacja prawa, która za poprawne i możliwe do przyrównania z wartościami dopuszczalnymi uznawałaby wyłącznie wyniki pomiarów wykonanych miernikami selektywnymi. (...)

Dane zawarte w protokole z kontroli związane z instalacją SBTK dotyczą zakresu, w których dana instalacja spełnia warunki jej zgłoszenia organowi ochrony środowiska (...). W sprawozdaniu podano wszystkie dane techniczne oraz warunki w których eksploatowana była dana instalacja SBTK w dniu kontroli (w tym aktualne na dzień kontroli: azymut, tilt). Nie zachodziła więc potrzeba wykonywania dodatkowych badań uwzględniających cały zakres kąta pochylenia osi głównych wiązek promieniowania, czy azymutu radiolinii podany w zgłoszeniu dokonanym w trybie art. 152 ustawy Poś. W dniu wykonania badań dopuszczalne wartości składowej elektrycznej przy podanych danych technicznych instalacji były dotrzymane, a otrzymane wartości PEM stanowią rzeczywisty obraz oddziaływania instalacji na dzień kontroli. Kontrolowane stacje bazowe znajdują się w pobliżu osiedli mieszkaniowych, gdzie zlokalizowane są placówki oświatowe, duże placówki handlowe, ośrodki służby zdrowia (...), a także budowa nowego osiedla mieszkaniowego, dlatego nie można mówić o małym natężeniu ruchu w komórce. Sugestia biegłych o wykonywaniu badań podczas niskiego obciążenia operacyjno-eksploatacyjnego stacji SBTK leży jedynie w sferze domniemywań. (...)

Wykonanie pomiarów selektywnych i uwzględnienie poprawek pomiarowych, umożliwiające uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko, będzie konkluzja oparta na teoretycznych rozważaniach warunków, które mogą nigdy nie zaistnieć w czasie rzeczywistym w środowisku.”

(Dowód: akta kontroli str. 2175-2185)

2.6.1. W ramach realizacji obowiązku wynikającego z art. 122a ust. 2 Poś, operatorzy telefonii komórkowej w 2015 r. przedłożyli WIOŚ 1.370 sprawozdań⁴⁸ dotyczących 1.259 SBTK, w 2016 r. - 1.537 (1.267 SBTK) i w 2017 r. - 1097 (895 SBTK).

W WIOŚ nie obowiązywały wewnętrzne zasady prowadzenia ewidencji sprawozdań operatorów. Otrzymywane sprawozdania z automonitoringów SBTK były ujmowane w rejestrze elektronicznym (MS Excel), w sposób umożliwiający ich sprawne wyszukanie według lokalizacji SBTK.

Dane zawarte w sprawozdaniach operatorów, WIOŚ wykorzystywał m.in. do porównania lokalizacji dodatkowych przekrojów pomiarowych i wartości zmierzonego natężenia PEM w danych punktach. Dane te wykorzystywano także, jako informację o występujących na określonym terenie wartościach natężenia PEM, przy rozpatrywaniu wniosków mieszkańców i organów samorządu terytorialnego o sprawdzenie natężenia PEM.

(Dowód: akta kontroli str. 1833, 1857)

⁴⁸ Zwanych dalej: „sprawozdaniami operatorów”.

2.6.2. Zgodnie z ISK, wprowadzonym przez GIOŚ od 1 stycznia 2016 r., kontroli automonitoringowej podlegają m.in. wyniki pomiarów poziomu PEM w środowisku. Sprawdzeniu podlega przede wszystkim, czy: dotrzymywane są dopuszczalne wielkości emisji, pomiary zostały wykonane w miejscu i zakresie określonym w przepisach prawa, badania zostały wykonane przez akredytowane laboratorium zgodnie z metodykami referencyjnymi, wyniki nie nasuwają zastrzeżeń, pomiary zostały wykonane terminowo, wyniki pomiarów zostały przekazane terminowo do WIOŚ, sposób prezentacji pomiarów jest zgodny z obowiązującymi wzorami i przepisami.

W piśmie z dnia 23 września 2016 r.⁴⁹, skierowanym do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, Zastępca GIOŚ przypomniał, że zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 uIOŚ, jednym z zadań IOŚ jest kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska. Dlatego polecił bieżące wypełnianie obowiązku weryfikacji przekazywanych WIOŚ pomiarów automonitoringowych PEM. W przedmiotowym piśmie Zastępca GIOŚ wskazał, że pomiary automonitoringowe PEM przekazywane do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska przez podmioty korzystające ze środowiska mogą być prowadzone nieprawidłowo, a ich wyniki mogą być obciążone licznymi błędami.

(Dowód: akta kontroli str. 83-84, 2186)

Wyniki pomiarów zawarte w sprawozdaniach operatorów, przekazywanych do WIOŚ były odnotowywane w systemie ISK, jako „adnotacja z kontroli dokumentacyjnej nr WIOŚ-...”⁵⁰, przy czym jedna adnotacja mogła zawierać analizę kilku sprawozdań.

WI wyjaśnił, że każde sprawozdanie operatora wymaga weryfikacji (pod względem dotrzymywania dopuszczalnych wielkości emisji, poprawności wyboru miejsc wykonywania pomiarów, wykonania badań przez akredytowane laboratorium, poprawności wyników badań) i sporządzenia adnotacji z kontroli dokumentacyjnej.

Odnosnie do badania poprawności wyboru miejsc wykonywania pomiarów WI wyjaśnił, że: „...pomiary powinny zostać wykonane w punktach i pionach pomiarowych wzdłuż głównych i pomocniczych kierunków pomiarowych (...). Analiza przedłożonych szkiców i map z naniesionymi punktami pomiarowymi będących załącznikami sprawozdań z badań automonitoringowych, nie wskazywała na nieprawidłowości w zakresie lokalizacji punktów pomiarowych. Badania przeprowadzano wzdłuż kierunku maksymalnego zasięgu oddziaływania pól elektromagnetycznych (GKP – wzdłuż głównych kierunków promieniowania) oraz wzdłuż linii prostych łączących urządzenia nadawcze z najbliższymi osiedlami i wolno stojącymi budynkami mieszalnymi. Punkty pomocnicze lokalizowano na pieszych ciągach komunikacyjnych, terenach ogólnodostępnych dla mieszkańców, przy lub w obiektach.”

(Dowód: akta kontroli str. 1387-1388, 1404-1405, 1431-1432, 1452-1453, 1461-1462, 1494-1495, 1503-1504, 1531-1532, 1542-1543, 1562-1563, 1584-1585, 1597-1598, 1610-1611, 1645-1646, 1661-1662, 1671-1672, 1688-1689, 1697-1698, 1836-1837, 2175-2185)

W przypadku niestwierdzenia nieprawidłowości, pracownicy WIOŚ sporządzali adnotację zawierającą dane dotyczące lokalizacji SBTK, operatora oraz informację

⁴⁹ Znak: DliO/070/98/2016/km.

⁵⁰ Zwaną dalej: „adnotacją”.

o braku nieprawidłowości. W przypadku stwierdzenia naruszeń i jednocześnie podjęciu decyzji o braku potrzeby przeprowadzenia kontroli w terenie, w adnotacji należało wyszczególnić stwierdzone naruszenia. Natomiast w przypadku stwierdzenia naruszeń wymagających przeprowadzenia czynności kontrolnych w terenie, nie należało sporządzić adnotacji, a dokonane ustalenia miały stanowić podstawę do przygotowania kontroli w terenie.

W adnotacjach z kontroli dokumentacyjnych zawierano zapis: analiza przedstawionych w sprawozdaniu wyników wykazała, że w żadnym z miejsc, w których wykonano pomiary, nie stwierdzono miejsc występowania promieniowania elektromagnetycznego o poziomach wyższych od dopuszczalnych. Podawano jednocześnie maksymalne natężenie PEM zmierzone wokół danej SBTK. Nadmieniano również, że pomiary natężenia pól elektromagnetycznych wykonało akredytowane laboratorium – wskazywano nazwę laboratorium i numer akredytacji. W adnotacjach tych nie zamieszczano zapisów na temat poprawności wyboru miejsc wykonywania pomiarów.

(Dowód: akta kontroli str. 1387-1388, 1404-1405, 1431-1432, 1452-1453, 1461-1462, 1494-1495, 1503-1504, 1531-1532, 1542-1543, 1562-1563, 1584-1585, 1597-1598, 1610-1611, 1645-1646, 1661-1662, 1671-1672, 1688-1689, 1697-1698, 1836-1837)

WI wyjaśnił, że: (...) w przypadku pomiarów PEM pochodzących od instalacji i przekazywanych przez SBTK nie został określony żadnym aktem normatywnym wzór prezentacji wyników badań. Rozporządzenie Ministra Środowiska z 30 października 2003r. (...), nie określa wzorów sprawozdań z badań. Każde laboratorium ma wypracowany własny układ/wzór sprawozdania do przekazywanych wyników badań w tym zakresie, aprobowany przez PCA w procesie uzyskiwanego certyfikatu. (...) Dotychczas nie zaistniał przypadek konieczności wystąpienia do PCA o zbadanie poprawności wykonanych badań, ani też występowania do użytkowników SBTK o udzielenie wyjaśnień co do treści sprawozdania z pomiarów.”

(Dowód: akta kontroli str. 1836)

Badanie próby 32 sprawozdań operatorów dotyczących 15 lokalizacji SBTK⁵¹ wykazało, że:

- a) operatorzy telefonii komórkowej przekazywali WIOŚ końcowe sprawozdania laboratoriów badawczych z wykonywanych pomiarów. W 16⁵² na 32 sprawozdania nie wskazano daty ważności wzorcowania miernika PEM,
- b) we wszystkich przypadkach, laboratoria badawcze, które wykonały pomiary PEM w otoczeniu SBTK posiadały aktualną akredytację na wykonywanie

⁵¹ Tj.: Katowice ul. Tysiąclecia 33, 29, 39, 4, ul. Łętowskiego 32b, ul. Strzelców Bytomskich 21, ul. Kściuczka 10, ul. 9-Maja 5, Siemianowice Śl. Ul. Mikołaja 3, Czeladź ul. Szpitalna 40, Sosnowiec ul. Składowa 5, ul. Zamenhoffa 15, Gliwice ul. Przedwiośnie 2, ul. Żurawia 4, Mysłowice ul. Gen. Ziętki 116.

⁵² Sprawozdania: CLBSP/0600/05/a/15/S (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 39), CLBSP/0116/02/a/16/S (SBTK Siemianowice Śl., ul. Mikołaja 3), 24/12/OS/2015 (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40), 10/40/OS/2015vcx oraz 134/2016/OS/08 (SBTK Sosnowiec ul. Składowa 5), 13/246/OS/2015 oraz 124/2017/OS/11 (SBTK Sosnowiec, ul. Zamenhoffa 15), CLBSP/0168/03/a/15/S (SBTK Gliwice, ul. Przedwiośnie 2), 131/2016/OS (SBTK Katowice ul. Tysiąclecia 4), CLBSP/0191/06/a/16/S (SBTK Katowice, ul. Łętowskiego 32b), 099/2017/OS/09 (SBTK Katowice, ul. Strzelców Bytomskich 21), 10/168/OS/2016 oraz 123/2016/OS/01 (SBTK Gliwice, ul. Żurawia 4), 61/7/OS/2014 oraz 10/45/OS/2016 (SBTK Mysłowice, ul. Gen. Ziętki 116), 10/182/OS/2016 (SBTK Katowice, ul. 9 Maja 5).

pomiarów PEM na zasadach określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.,

- c) spośród 25 sprawozdań operatorów zawierających tabele z lokalizacją punktów pomiarowych, w 11⁵³ wykazano natężenie PEM powyżej 5 V/m⁵⁴, z czego w trzech⁵⁵ przypadkach nie dokonano pomiarów w miejscach, w których na podstawie uprzednio przeprowadzonych obliczeń, stwierdzono występowanie PEM o poziomach zbliżonych do poziomów dopuszczalnych (pkt 5 zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.),
- d) według sprawozdań, pomiarów dokonano łącznie w 1.470 punktach pomiarowych. W 11⁵⁶ sprawozdaniach wyspecyfikowano numery lokali mieszkalnych w blokach wielorodzinnych, których mieszkańcy odmówili dostępu (63) lub wskazano adresy niewielkich budynków kilkurodzinnych z odmową dostępu. W 10⁵⁷ sprawozdaniach wskazano adresy 969 lokali z adnotacją „lokatorzy nieobecni”. W trzech przypadkach wykonywano pomiary wokół SBTk zlokalizowanej w gęstej zabudowie mieszkaniowej. W jednym z nich⁵⁸ laboratorium wskazało 425 lokali mieszkalnych niedostępnych z powodu nieobecności mieszkańców, zaś w dwóch pozostałych⁵⁹ odpowiednio 307 i 154. W tych przypadkach, we wnioskach końcowych zawartych w sprawozdaniach stwierdzono, że zestawione wyniki pomiarów wskazują, że w żadnym punkcie wokół obiektu i w miejscach przebywania ludności nie zostały przekroczone wartości dopuszczalne.

W sześciu⁶⁰ z 25 sprawozdań, w tabelach z lokalizacją punktów pomiarowych nie odnotowano pomiarów w budynkach mieszkalnych ani na balkonach

⁵³ Sprawozdania: SP_2014-10_002-4a-S_SIE1006A i CLBSP/0116/02/a/16/S (SBTK Siemianowice Śl., ul. Mikołaja 3), SP_2016-12_001-2a-S_CEL0505A (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40), SP_2016-02_001-5-S_SOS0093B i SP_2016-08_009-6a-S_SOS0093b oraz 134/2016/OS/08 (SBTK Sosnowiec, ul. Składowa 5), SP_2015_12_002-2a-S_SOS0044 1I (SBTK Sosnowiec, ul. Zamenhofs 15), CLBSP/0168/03/a/15/S i SP_2016-02_003-13-S_GZB0038C (SBTK Gliwice, ul. Przedwiośnie 2), SP_2015-01_003-4a-S_GZB0035H i 123/2016/OS/01 (SBTK Gliwice, ul. Żurawia 4)

⁵⁴ Od 5,2 do 5,53V/m. Poziomy natężenia PEM przekraczające 5 V/m występowały na balkonach i w oknach budynków, jak również w miejscach w otoczeniu SBTk (teren zieleni, parking, chodnik).

⁵⁵ Sprawozdania: SP_2016-12_001-2a-S_CEL0505A z 19 grudnia 2016 r. i SB02-12137-01 z 14 marca 2017 r. (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40), SP_2016-02_001-5-S_SOS0093B z 8 lutego 2016 r. i SP_2016-08_009-6a-S_SOS0093b z 1 września 2016 r. (SBTK Sosnowiec, ul. Składowa 5), SP_2015_12_002-2a-S_SOS0044 1I z 16 grudnia 2015 r. i 124/2017/OS/11 z 8 sierpnia 2017 r. (SBTK Sosnowiec, ul. Zamenhofs 15).

⁵⁶ Sprawozdania: SB02-11053-01 (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 29), CLBSP/0600/05/a/15/S (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 39), SP_2014-10_002-4a-S_sie1006A (SBTK Siemianowice Śl., ul. Mikołaja 3), SB02-12137-01 oraz SB02-10061-01 (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40), SP_2016-02_001-5-S_SOS0093B oraz SP_2016-08_009-6a-S_SOS0093B (SBTK Sosnowiec, ul. Składowa 5), 099/2017/OS/09 i SB02-10884-01 oraz SB029622-01 (SBTK Katowice, ul. Strzelców Bytomskich 21), 123/2016/OS/01 (SBTK Gliwice, ul. Żurawia 4).

⁵⁷ Sprawozdania: SB02-11053-01 (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 29), CLBSP/0600/05/a/15/S (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 39), SB02-12137-01 oraz SB02-10061-01 (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40), 134/2016/OS/08 (SBTK Sosnowiec, ul. Składowa 5), 124/2017/OS/11 (SBTK Sosnowiec, ul. Zamenhofs 15), SB02-10884-01 (SBTK Katowice, ul. Strzelców Bytomskich 21), SB02-10671-01, 123/2016/OS/01 i SP_2015-01_003-4a-S_GZB0035H (SBTK Gliwice, ul. Żurawia 4).

⁵⁸ Sprawozdanie SB02-11053-01 (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 29).

⁵⁹ Sprawozdania: SB02-10884-01 i SB02-9622-01 (SBTK Katowice, ul. Strzelców Bytomskich 21).

⁶⁰ Sprawozdania: SP_2016-02_003-13-S_GZB0038C (SBTK Gliwice, ul. Przedwiośnie 2), SP_2016-02_005-14a-S_KAC0106A (SBTK Katowice, ul. Kściuczka 10), SP_2015-01_003-4a-S_GZB0035H

i tarasach, co wskazuje na brak takich pomiarów. W jednym z tych przypadków⁶¹ pomiary wykonane w trzech punktach przyziemnych sięgały 5,5 V/m. W dwóch sprawozdaniach⁶² wyznaczono tylko jeden albo dwa pionowe pomiarowe w budynku (w oknach), pomimo że w otoczeniu zlokalizowanych było znacznie więcej budynków wielorodzinnych. W jednym sprawozdaniu⁶³ brak było pomiarów na balkonach, tarasach, w świetle okien budynków znajdujących się w otoczeniu SBTK (pomiarów dokonano tylko wewnątrz budynków – głównie na klatkach schodowych). W dwóch sprawozdaniach⁶⁴ brak było pomiarów na balkonach, tarasach, w świetle okien budynków znajdujących się w otoczeniu SBTK (pomiarów dokonano na korytarzach szpitala, na którym zainstalowana była SBTK).

- e) żadne ze sprawozdań nie zawierało adnotacji o uwzględnieniu poprawek pomiarowych umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych punktu widzenia oddziaływania na środowisko (pkt 6 zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.),
- f) w 21⁶⁵ na 32 przypadki, sprawozdania nie zawierały adnotacji dotyczących wykonania pomiarów w sposób umożliwiający wyznaczenie miejsc występowania PEM o poziomach dopuszczalnych oraz nie wskazywały takich miejsc i obszarów, a w 11⁶⁶ na 32 przypadków zawierały adnotację o wykonaniu pomiarów w sposób umożliwiający wyznaczenie ww. miejsc, jednakże ich nie wskazywały (pkt 7 zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.).
- g) żadne z analizowanych sprawozdań nie zawierało adnotacji na temat ograniczeń w zastosowaniu wyników pomiarów.

(Dowód: akta kontroli str. 1367-1386, 1411-1415, 1469-1470, 1488-1489, 1568-1569, 1579-1581, 1606-1607, 1630-1631, 1641-1642, 1710-1718)

(SBTK Gliwice, ul. Żurawia 4), SB02-12137-01 i SB02-10061-01 oraz SP_2016-12_001-2a-S_CEL05A (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40).

⁶¹ Sprawozdanie: SP_2016-02_003-13-S_GZB0038C (SBTK Gliwice, ul. Przedwiośnie 2).

⁶² Sprawozdania: CLBSP/0168/03/a/15/S (SBTK Gliwice, ul. Przedwiośnie 2), CLBSP/0191/06/a/16/S (SBTK Katowice, ul. Łętowskiego 32B).

⁶³ Sprawozdanie: SB02-11053-01 (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 29).

⁶⁴ Sprawozdania: SB02-10061-01 i SB02-12137-01 (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40).

⁶⁵ Sprawozdania: PEM 910/OS/2013 (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 33), SB02-11053-01 (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 29), CLBSP/0600/05/a/15/S (SBTK Katowice, ul. Tysiąclecia 39), CLBSP/0116/02/a/16/S oraz SP_2014-10_002-4a-S_SIE1006A (SBTK Siemianowice Śl., ul. Mikołaja 3), SP_2016-12_001-2a-S_CEL0505A, SB02-12137-01, SB02-10061-01 (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40), SP_2016-02_001-5-S_SOS0093B oraz SP_2016-08_009-6a-S_SOS0093B (SBTK Sosnowiec, ul. Składowa 5), SP_2015_12_002-2a-S_SOS0044I, 124/2017/OS/11 (SBTK, Sosnowiec, Zamenhoffs 15), SP_2016-02_003-13-S_GZB0038C oraz CLBSP/0168/03/a/15/S (SBTK Gliwice, ul. Przedwiośnie 2), CLBSP/0191/06/a/16/S (SBTK Katowice, ul. Łętowskiego 32b), SB02-10884-01 oraz SB02-9622-01 (SBTK Katowice, ul. Strzelców Bytomskich 21), PP-PS/15-06-124 (SBTK Gliwice, ul. Żurawia 4), SP_2016-02_005-14a-S_KAT0106A (SBTK Katowice, ul. Kściuczka 10), SB02-10671-01 oraz SP_2015-01_003-4a-S_BZB0035H (SBTK Gliwice, ul. Żurawia 4).

⁶⁶ Sprawozdania: 24/12/OS/2015 (SBTK Czeladź, ul. Szpitalna 40), 10/40/OS/2015vcx oraz 134/2016/OS/08 (SBTK Sosnowiec ul. Składowa 5), 13/246/OŚ/2015 (SBTK Sosnowiec, ul. Zamenhoffs 15), 131/2016/OS (SBTK Katowice ul. Tysiąclecia 4), 099/2017/OS/09 (SBTK Katowice, ul. Strzelców Bytomskich 21), 10/168/OS/2016 oraz 123/2016/OS/01 (SBTK Gliwice, ul. Żurawia 4), 61/7/OS/2014 oraz 10/45/OS/2016 (SBTK Mysłowice, ul. Gen. Ziętki 116), 10/182/OS/2016 (SBTK Katowice, ul. 9 Maja 5).

W przypadku wszystkich badanych sprawozdań złożonych przez operatorów telefonii komórkowej (32) WIOŚ sporządził adnotacje z kontroli dokumentacyjnych po wszczęciu kontroli przez NIK, tj.: w czterech przypadkach do roku od dnia pomiaru, w 16 przypadkach do dwóch lat, w 10-ciu przypadkach do trzech lat, w jednym do czterech i w jednym do pięciu lat.

WI wyjaśnił, że sprawozdania operatorów były w miarę możliwości na bieżąco analizowane i wprowadzane w wewnętrzny system rejestracji (Excel), jednakże rocznie do WIOŚ wpływa ok. 1 000 takich sprawozdań, w związku z czym, z uwagi na braki kadrowe, nie jest możliwe ich bieżące wprowadzanie do ISK.

(Dowód: akta kontroli str. 1367-1376, 1889)

WIOŚ nie zwracał się do operatorów z wnioskiem o uzupełnienie przedłożonych sprawozdań.

(Dowód: akta kontroli str. 1889)

WI wyjaśnił, że: *„...brak jest szczegółowych wymagań, określonych w stosownym rozporządzeniu, odnośnie sposobu prezentowania wyników pomiarów PEM, wykonywanych zarówno przez prowadzącego instalację jak i przez WIOŚ. Rozporządzenie Ministra Środowiska z 30 października 2003 r. (...) nie określa wzorów sprawozdań z badań. Każde laboratorium ma wypracowany własny układ/wzór sprawozdania do przekazywanych wyników badań w tym zakresie, aprobowany przez PCA w procesie uzyskiwanego certyfikatu. W związku z powyższym wpływające do WIOŚ sprawozdania z pomiarów PEM sprawdzane są przede wszystkim pod kątem: dotrzymywania dopuszczalnych wielkości emisji, wykonania badań przez akredytowane laboratorium oraz poprawności miejsc wykonywania pomiarów określonych w przepisach prawa.”*

Wyjaśnił również, iż: *„Brak w sprawozdaniu informacji odnoszących się do badań w budynkach nie stanowi podstawy do negowania przez WIOŚ przedłożonego sprawozdania. (...) Obowiązujące obecnie przepisy i procedury nie określają wzoru dokumentu, którym możliwe byłoby zobowiązanie operatorów do uzupełnienia/ponowienia pomiarów PEM oraz nałożenia ewentualnych sankcji za niewykonanie wyznaczonego obowiązku. Wydanie zarządzenia pokontrolnego możliwe jest wyłącznie w przypadku przeprowadzenia kontroli w terenie, a nie kontroli w oparciu o dokumenty. Wydanie decyzji lub postanowienia w tym zakresie nie zostało również przewidziane przez ustawodawcę. Ponadto, nawet w przypadku podania przez operatorów informacji o ilości niedostępnych lokali, ich weryfikacja przez WIOŚ byłaby niemożliwa, podobnie jak dokonanie oceny, przy jakiej ilości niedostępnych lokali należałoby ponowić pomiary PEM. Należy także uwzględnić fakt, iż zobowiązanie operatora SBTK do ponownego wykonywania badań w przypadku wcześniejszej nieobecności lokatorów, wykracza poza kompetencje Inspekcji i nie jest usankcjonowane żadnym aktem prawnym.”*

WI wyjaśnił również, że WIOŚ nie weryfikował czy laboratoria realizujące na zlecenie operatorów telefonii komórkowej badania PEM, przy dokonywaniu pomiarów w otoczeniu SBTK, uwzględniły poprawki pomiarowe.

(Dowód: akta kontroli str. 1048-1049, 1888-1889, 1893-1894)

Ustalono, że liczba sprawozdań (dla SBTK w Katowicach przy ul. Tysiąclecia 4 i Kściuczka 10), którymi dysponował WIOŚ była tożsama z liczbą sprawozdań posiadanych przez Prezydenta Miasta Katowice.

(Dowód: akta kontroli str. 1367-1386, 1899-2008)

Powołani przez Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach biegli⁶⁷, w odniesieniu do pięciu sprawozdań⁶⁸ z badań pola elektromagnetycznego, przedłożonych WIOŚ przez podmioty zobowiązane na podstawie art. 122a ust. 2 Poś, stwierdzili, że:

- żaden z pomiarów środowiskowych, realizowanych przy pomocy mierników szerokopasmowych nie umożliwiał realizacji pomiarów, przy spełnieniu zalecenia rozporządzenia z 30 października 2003 r. (załącznik nr 2, ust. 6), mówiącego, iż „przy pomiarach PEM uwzględnia się poprawki pomiarowe, umożliwiające uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko”. Moc wypromieniowana przez anteny zależy zarówno od poziomu mocy sygnału na wyjściu nadajnika, jak również od liczby użytkowników systemu (od poziomu ruchu generowanego w sieci). Nie można zagwarantować maksymalnego ruchu w sieci w momencie realizacji pomiarów, w związku z czym poprawki takie mogą w znaczący sposób zmieniać wartość natężenia PEM w otoczeniu stacji bazowej. Ich wyznaczenie jest możliwe wyłącznie na drodze ekstrapolacji, po wykonaniu pomiarów selektywnych. Miernik selektywny, w odróżnieniu od szerokopasmowego pozwala na identyfikację źródeł promieniowania, co jest bardzo istotne w lokalizacjach, gdzie w niewielkiej odległości od siebie pracują SBTK różnych operatorów.

W żadnym z analizowanych przypadkach nie jest możliwe jednoznaczne wydanie opinii o oddziaływaniu SBTK na środowisko zgodnie z rozporządzeniem z 30 października 2003 r., jak i braku takiego oddziaływania.

- w odniesieniu do wszystkich sprawozdań występował całkowity brak udokumentowania analiz i odniesień do dokumentów stwierdzających zakres występowania pól elektromagnetycznych o poziomach zbliżonych do poziomów dopuszczalnych oraz rozkładu przestrzennego tych pól, na podstawie których wyznaczone powinny zostać pionowy pomiarowe. Bardzo często niekompletnie udokumentowano także parametry techniczne SBTK (brak informacji o wielkości mocy równoważnej EIRP – szczególnie radiolinii, o kątach nachylenia wiązki – tilt).

W żadnym ze sprawozdań nie przeanalizowano wpływu kąta pochylenia anten (tilt) na wartość natężenia PEM. Zmiana pochylenia w zakresie regulacji anten spowoduje znaczny wzrost natężenia pola EM na wszystkich kierunkach w pobliżu stacji bazowej.

Nie spełniono wymogu pracy instalacji radiowej w najbardziej niekorzystnych dla otoczenia warunkach emisji promieniowania (maksymalne moce i obciążenie ruchem stacji). Pomiarów wykonywano w warunkach normalnej ekstrapolacji, czy też przy małym natężeniu ruchu w komórce (np. poranne godziny pomiarów), co nie odzwierciedlało rzeczywistego oddziaływania SBTK na środowisko. W warunkach jej maksymalnego występowania i obciążenia ruchem telekomunikacyjnym należy się spodziewać wyższych wartości natężenia PEM niż podane w sprawozdaniach.

⁶⁷ Biegli (usunięto na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1669 i art. 6 pkt 1 ustawy z 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych – Dz. U. z 2018 r., poz. 1000) zatrudnieni w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

⁶⁸ Gliwice ul. Przedwiośnie 2 - sprawozdanie nr SP_2016-02_003013-S, Gliwice, ul. Żurawia 4 – sprawozdanie nr SP_2015-01_003-4a-S_GZB0035H, Katowice, ul. Strzelców Bytomskich 21 – sprawozdanie nr SB_02-10884-01, Katowice ul. Tysiąclecia 29 – sprawozdanie nr SB02-10395-01, Sosnowiec ul. Składowa 5 – sprawozdanie nr SP_2015-01_003-4a-S_GZB0035H.

Niejednoznacznie definiowano konfigurację pracy stacji bazowej (systemu antenowego) lub występował brak informacji o rodzaju pracy – w sprawozdaniach była mowa o pracy jak w warunkach znamionowych, eksploatacyjnych lub normalnych. Bliżej nieokreślone warunki pracy stacji, nie pozwalały na weryfikację i powtórzenie wykonanych pomiarów, w związku z czym nie można zarówno podważyć tego, że nie zmierzono rzeczywistych wartości pola EM w czasie sesji pomiarowej, jak również nie można potwierdzić, że zmierzone wielkości natężeń pola w pionach pomiarowych są najwyższymi z możliwych do wytworzenia przez stację.

Nieprawidłowo wybierano Główne Piony Pomiarowe, pomiary wykonano na osiach głównych anten sektorowych, jedynie w lokalizacjach „przziemnych” – na ścieżkach, drogach, chodnikach itp.; w przypadkowych lokalizacjach. Nieprawidłowe wyznaczenie GPP i DPP stanowi najczęstszą podstawę do zakwalifikowania sprawozdania do odrzucenia już po wstępnej analizie.

Całkowity brak lub małą liczbę wykonywanych pomiarów w budynkach mieszkalnych w bezpośrednim sąsiedztwie instalacji antenowych, należy uznać za rażące zaniedbanie.

(Dowód: akta kontroli str. 2123-2169)

Ustosunkowując się do opinii biegłych, WI wyjaśnił, że: „Obecnie nie funkcjonuje żadna interpretacja prawa, która za poprawne i możliwe do przyrównania z wartościami dopuszczalnymi uznawałaby wyłącznie wyniki pomiarów wykonanych miernikami selektywnymi.

Zaznaczam również, że parametr oceny oddziaływań pola elektromagnetycznego w środowisku, w myśl obowiązujących przepisów, stanowi natężenie pola elektrycznego E , wyrażone w jednostkach miary V/m, określone w zakresie pełnych pasm częstotliwości radiokomunikacji mobilnej, w przedziałach, w myśl ww. rozporządzenia, odpowiednio, od 3 MHz do 300 MHz, bądź od 300 MHz do 300 GHz, w środowisku. Parametru oceny oddziaływań pola elektromagnetycznego w środowisku nie stanowi wartość natężenia pola elektrycznego E , V/m, określona dla wybranego, zdefiniowanego, elementarnego przedziału częstotliwości Δf , MHz, właściwego dla rozpatrywanych oraz specyfikowanych rodzajów instalacji.

Kontynuując rozważania teoretyczne, pozyskanie wyników pomiarów selektywnych, cząstkowych, powinno następnie zostać poddane dalszej analizie szczegółowej oraz procesowi obliczeń, celem oszacowania wartości wypadkowej natężenia pola elektrycznego E_T , V/m, względem składowych elementarnych natężeń pola elektrycznego E_k , V/m, wyrażonych wartością scałkowaną, w poszczególnych, zdefiniowanych, kanałach pracy, w funkcji czynnika Δf , MHz.

Należy podkreślić, że dopiero taka postać, wyników badań selektywnych widma promieniowania elektromagnetycznego, w zakresie wartości składowych oraz wartości wypadkowej natężenia pola elektrycznego E , V/m, w pasmach częstotliwości radiokomunikacji mobilnej, stanowi podstawę do oceny oddziaływań pola elektromagnetycznego w środowisku oraz pozwala wnioskować o wystąpieniu, bądź braku wystąpienia, przekroczenia wartości dopuszczalnej poziomu pól elektromagnetycznych, charakteryzowanej przez parametr fizyczny składowej elektrycznej pola E , V/m, dla miejsc dostępnych dla ludności, w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r.

Aktualnie nie ma jednolitych wzorów prezentacji wyników pomiarów PEM. Każde laboratorium może przyjąć własny wzór sprawozdania i dokonywania zapisów, bo żadne przepisy prawa nie narzucają sposobu prezentacji wyników. Brak informacji odnoszących się do badań w budynkach nie stanowi więc podstawy do negocjowania przez WIOŚ przedłożonego sprawozdania.

Należy również zauważyć, że badania wykonywane w budynkach stanowią dodatkowe pionory pomiarowe w myśl rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. ...

Pod względem prawnym i normatywnym obowiązujące procedury nie regulują obecnie jakim dokumentem możliwe byłoby zobowiązanie operatorów do uzupełnienia/ponowienia pomiarów PEM oraz ewentualnych sankcji za niewykonanie wyznaczonego obowiązku.

Jednocześnie należy podkreślić, że stawianie WIOŚ maksymalnych wymagań odnośnie szczegółowości wykonywania analiz poprawności wyników pomiarów automonitoringowych przedkładanych przez operatorów sieci telefonii komórkowych, w tym ich zgodności z metodyką referencyjną, przy obecnym stanie kadrowym jest niewykonalne zważywszy, że poziom obciążenia pracowników Inspekcji innymi zadaniami z zakresu ochrony środowiska, szczególnie w kwestii rozpatrywania interwencji, jest ogromny."

(Dowód: akta kontroli str. 2123-2169, 2175-2185)

2.7. W latach 2015-2017 do WIOŚ wpłynęło 12 wniosków osób fizycznych zamieszkujących w otoczeniu SBTK o dokonanie pomiarów PEM i sprawdzenie prawidłowości lokalizacji SBTK. We wszystkich przypadkach WIOŚ podjął działania, z czego do końca 2017 r. zrealizowano: dokonanie czynności kontrolnych lub wizji wraz z pomiarami (sześć wniosków), ujęto w planach kontroli (cztery), nie podjęto działań kontrolnych (dwa). W przypadku dwóch ostatnich wniosków wnioskodawców poinformowano o wynikach aktualnych badań PEM operatora, tj. braku przekroczeń norm, z czego dla jednej SBTK WIOŚ przeprowadził kontrolę wcześniej, a w odniesieniu do drugiej wystąpił do Prezydenta Miasta Katowice i Państwowej Inspekcji Nadzoru Budowlanego w Katowicach o zbadanie sprawy pod kątem dokonania zgłoszenia SBTK oraz zgodności instalacji z przepisami budowlanymi (nie stwierdzono nieprawidłowości).

Objęte próbą wnioski o przeprowadzenie kontroli (10), zostały zrealizowane bez zbędnej zwłoki poprzez:

- przeprowadzenie czynności kontrolnych lub wizji z pomiarami, w terminie jednego miesiąca (cztery) i dziewięciu miesięcy (jedna) od daty wniosku (brak nieprawidłowości),
- ujęcie w planach przyszłych kontroli, o czym poinformowano zainteresowanych w ciągu miesiąca od daty wpływu wniosku do WIOŚ (trzy),
- poinformowanie o braku podstaw do przeprowadzenia kontroli w związku z posiadanymi aktualnymi pomiarami przekazanymi przez operatorów, wcześniejsze przeprowadzenie kontroli w tym zakresie przez WIOŚ oraz uzyskanie informacji od innych organów o dokonaniu zgłoszeń i prawidłowości instalacji masztów w terminie jednego i sześciu miesięcy od daty wniosku (dwa).

(Dowód: akta kontroli str. 1060-1074, 1839, 1867-1868, 2009-2122)

2.8. WIOŚ nie realizował odpłatnych usług zleconych w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTK i nie uzyskiwał dochodów z tego tytułu.

(Dowód: akta kontroli str. 1839)

2.9. W latach 2015-2017 do WI nie wpłynęły skargi na działalność pracowników WIOŚ w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTK.

(Dowód: akta kontroli str. 1839)

2.10. W badanym okresie WI informował GIOŚ o brakach kadrowych utrudniających realizację zadań w zakresie PEM, wynikających głównie z konieczności przeprowadzania kontroli sprawozdań przekazywanych przez operatorów telefonii komórkowej.

(Dowód: akta kontroli str. 1839)

2.11. W latach 2015-2017 w WIOŚ nie były przeprowadzane wewnętrzne i zewnętrzne kontrole realizacji zadań związanych z kontrolą poziomów PEM oraz wywiązywania się przez operatorów z obowiązków pomiarowych PEM. Nie przeprowadzano również audytów wewnętrznych w tym zakresie.

(Dowód: akta kontroli str. 1840)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

WIOŚ nie kontrolował wyników pomiarów PEM przedkładanych przez użytkowników SBTK w pełnym zakresie ustalonym w „Informatycznym Systemie Kontroli” w związku z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b uIOŚ, tj. w zakresie dotrzymania wymogów zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r. Dokumentacja przeprowadzonych kontroli automonitoringowych świadczy, iż ograniczały się one do sprawdzenia, czy wyniki pomiarów nie przekraczały dopuszczalnego poziomu oraz czy badania wykonało akredytowane laboratorium. Nie obejmowały zaś weryfikacji dotrzymania kluczowych wymogów dotyczących metodyki pomiarowej, a w szczególności zastosowania poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola najbardziej niekorzystne z punktu widzenia oddziaływania na środowisko, poprawności wyznaczenia pionów pomiarowych, uwzględnienia pomiarów w budynkach mieszkalnych, na balkonach, tarasach, na których mogą przebywać ludzie, a także trybu pracy SBTK.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit b uIOŚ do zadań IOŚ należy m.in. kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska. Z kolei, zgodnie z zapisami pkt 5.3 ISK, wprowadzonego do stosowania przez GIOŚ, zakres kontroli dokumentacyjnych (automonitoringowych) powinien uwzględniać w szczególności zgodność wykonania pomiarów zgodnie z metodyką referencyjną (tj. w przypadku PEM z wymogami określonymi w zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.). O konieczności realizacji zadań kontrolnych w ww. zakresie przypomniał Zastępca GIOŚ w piśmie z dnia 23 września 2016 r. nr DliO/070/98/2016/km, skierowanym do wszystkich wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska.

Brak kontroli automonitoringowych w zakresie spełnienia przez laboratoria badawcze kluczowych wymogów metodyki określonej w ww. rozporządzeniu wyłącza możliwość reagowania WIOŚ na przypadki braków w sprawozdaniach z pomiarów PEM wpływających na ograniczenie lub brak ich przydatności w obszarze regulowanym (poprzez np. przekazywanie ich do weryfikacji przez PCA, zwracanie się do użytkownika SBTK o ich uzupełnienie bądź złożenia wyjaśnień lub podejmowanie własnych pomiarów kontrolnych).

WI wyjaśnił, że: „... w przypadku kontroli wskazującej na spełnienie przez podmiot wymagań, w adnotacji nie jest wymagana pisemna szczegółowa analiza dokonanych czynności kontrolnych, poza podaniem danych dotyczących zakładu, inspektora oraz informacji o braku naruszeń. Inspektor przeprowadzając kontrolę automonitoringową, sprawdzał dotrzymywanie dopuszczalnych wielkości emisji, prawidłowość lokalizacji punktów pomiarowych na głównych i pomocniczych kierunkach promieniowania, posiadanie przez laboratorium aktualnej akredytacji PCA i jej zakresu.(...) Zarówno ustawa jak i rozporządzenie z dnia 30 października 2003 r. nie określiło terminu przekazywania wyników badań do WIOŚ.

Nadal nie zostały również określone zasady prezentacji wyników pomiarów PEM przekazywanych przez operatorów SBTK na podstawie art. 122a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska. ”

Oceniając powyższą sytuację za nieprawidłową, NIK uwzględnia ograniczenia kadrowe WIOŚ, o których był informowany GIOŚ, a także brak w Inspekcji Ochrony Środowiska szczegółowych wytycznych w zakresie sposobu prowadzenia kontroli dokumentacyjnych (uwzględniających specyfikę PEM w otoczeniu SBTK).

(Dowód: akta kontroli str. 2123-2169, 2175-2185)

Ocena częściowa

WIOŚ nie prowadził z własnej inicjatywy kontroli w obszarze dotrzymywania dopuszczalnego poziomu PEM w otoczeniu SBTK w oparciu o analizę ryzyka prowadzoną na podstawie wyników pomiarów otrzymywanych od użytkowników SBTK. Pomiary kontrolne (nieliczne) były przeprowadzane jedynie na wnioski osób i podmiotów. W dwóch przypadkach (ocenionych przez biegłych powołanych przez NIK), pomiary WIOŚ były przeprowadzone we właściwych pionach pomiarowych oraz rzetelnie udokumentowane pod względem metrologicznym. Ich wyniki nie pozwalały jednak na jednoznaczne stwierdzenie dotrzymania dopuszczalnego poziomu PEM, głównie ze względu na brak informacji o parametrach pracy SBTK oraz przeprowadzenie pomiarów metodą szerokopasmową, która nie pozwala na zastosowanie poprawek pomiarowych uwzględniających najbardziej niekorzystne parametry pracy instalacji. NIK uwzględnia jednak, że w ramach IOŚ nie obowiązywały wewnętrzne, jednolite zasady typowania SBTK do pomiarów kontrolnych, prowadzenia analizy przedkontrolnej oraz planowania, przeprowadzania i dokumentowania pomiarów.

Nieprawidłowością był brak udokumentowanej kontroli wyników pomiarów PEM, przedkładanych przez użytkowników SBTK, pod względem spełniania przez nie wymogów metodyki referencyjnej. NIK uwzględnia jednak, że przyczyniły się do tego ograniczenia kadrowe WIOŚ, brak szczegółowych wytycznych GIOŚ w tym zakresie, jak również niewystarczający zakres specjalistycznych szkoleń dotyczących specyfiki PEM w otoczeniu SBTK.

3. Prowadzenie państwowego monitoringu środowiska w zakresie pól elektromagnetycznych

Opis stanu faktycznego

3.1. W okresie objętym kontrolą opracowany został⁶⁹ w WIOŚ Państwowy Program Monitoringu Środowiska Województwa Śląskiego na lata 2016-2020⁷⁰. Poprzednio

⁶⁹ W grudniu 2015 r.

⁷⁰ Zwany dalej „PPMŚ WŚ na lata 2016-2020”.

obowiązywał, opracowany w 2012 r., Państwowy Program Monitoringu Środowiska Województwa Śląskiego na lata 2013- 2015⁷¹.

(Dowód: akta kontroli str. 288-294, 300-310)

3.1.1. PPMŚ WŚ na lata 2013-2015 i PPMŚ WŚ na lata 2016-2020 zostały zatwierdzone przez GIOŚ⁷², który nie wniósł uwag, co do ich treści.

(Dowód: akta kontroli str. 321-322, 419)

3.1.2. Treści PPMŚ WŚ na lata 2013-2015 i PPMŚ WŚ na lata 2016-2020 były spójne odpowiednio z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013-2015”⁷³ i „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2016-2020”⁷⁴ w zakresie: założeń dotyczących pozyskiwania informacji o źródłach PEM, sposobu prowadzenia pomiarów PEM, liczby i rozmieszczenia punktów pomiarowych w województwie, metody doboru punktów pomiarowych⁷⁵, ewidencjonowania wyników pomiarów oraz ich rozpowszechniania.

(Dowód: akta kontroli str. 283-310b)

W PPMŚ na lata 2013-2015 wskazano, że „WIOŚ będą wykonywać w ramach kontroli pomiary składowej elektrycznej, składowej magnetycznej oraz gęstości mocy (w zależności od częstotliwości pola elektromagnetycznego). Wyniki z tych pomiarów podlegać będą statystycznemu opracowaniu i będą mogły być wykorzystane do analizy ocen poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku”. Zapis taki nie został uwzględniony w PPMŚ WŚ na lata 2013–2015.

(Dowód: akta kontroli str. 283-294c)

W sprawie braku powyższego zapisu w PPMŚ WŚ na lata 2013–2015 Wojewódzki Inspektor wyjaśnił: „(...) Zapis znajdujący się w Programie Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013-2015 dotyczący pomiarów składowej elektrycznej, magnetycznej oraz gęstości mocy, nie został wpisany do Programu Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2013-2015, ponieważ dotyczył on działań inspekcyjnych i kontrolnych a nie monitoringowych. Działania kontrolne prowadzone są w oparciu o zupełnie inne dokumenty, w tym plany kontroli sporządzane w oparciu o „Wytyczne do planowania kontroli”. Program Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2013-2015, został zaakceptowany przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Nadmieniamy, iż zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, pomiary monitoringowe obejmują składową elektryczną pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz. Pozostałe parametry fizyczne charakteryzujące pole elektromagnetyczne takie jak: składowa magnetyczna, gęstość mocy, kontrolowane są w zależności od rodzaju instalacji w ramach pomiarów kontrolnych (inspekcyjnych), zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie

⁷¹ Zwany dalej „PPMŚ WŚ na lata 2013-2015”.

⁷² Odpowiednio: 28 grudnia 2012 r. (pismo znak DM/5101-17/02/2013/BT z 7 stycznia 2013 r.) i 30 grudnia 2015 r. (pismo znak DM/5101-20/01/2016/MM z 12 lutego 2016 r.).

⁷³ Zwanym dalej „PPMŚ na lata 2013-2015”.

⁷⁴ Zwanym dalej „PPMŚ na lata 2016-2020”.

⁷⁵ Metoda ta była zgodna z zał. Nr 1 „Sposób wyboru punktów pomiarowych” do rozporządzenia MŚ z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. Nr 221, poz. 1645), zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie sposobu prowadzenia okresowych badań.

dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów dotrzymania tych poziomów”.

(Dowód: akta kontroli str. 510-511)

3.1.3. W PPMŚ ŚW na lata 2016–2020 przyjęto dodatkowe zadanie lokalne w zakresie PEM, polegające na wykonywaniu corocznie w sześciu wybranych punktach pomiarowych, równolegle do pomiarów miernikiem szerokopasmowym, pomiarów za pomocą analizatora widma pola elektromagnetycznego. Wojewódzki Inspektor podał, że: *„Analizator zakupiony został z inicjatywy WIOŚ w Katowicach w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. (...) Autorska metodyka pomiarów opracowana została przez WIOŚ Katowice. Przesłanką do wprowadzenia badań analizatorem było dokładniejsze rozpoznanie źródeł PEM w środowisku”.*

(Dowód: akta kontroli str. 302, 314-315)

W 2015 r. równolegle do pomiarów natężenia pola elektrycznego miernikiem szerokopasmowym w pięciu wybranych punktach wykonano pomiary analizatorem widma pola elektromagnetycznego w zakresie od 27 MHz do 3 GHz. Analiza zarejestrowanego widma potwierdziła, że w większości badanych punktów na zmierzone poziomy PEM w środowisku największy wpływ mają instalacje radiokomunikacyjne w postaci stacji bazowych telefonii komórkowej.⁷⁶

W 2016 r. WIOŚ przeprowadził w sześciu wybranych punktach pomiarowych równolegle uzupełniające badania analizatorem widma NARDA SRM 3006 w zestawieniu z izotropową sondą pomiarową w zakresie od 27 MHz do 3 GHz. W wyniku pomiarów stwierdzono najwyższe rejestrowane poziomy w zakresie częstotliwości 850 MHz – 3 GHz. W tym zakresie częstotliwości pracują głównie stacje bazowe telefonii komórkowej wykorzystujące standardy komunikacji: LTE, GSM i UMTS.⁷⁷

W opracowaniu „Podsumowanie wyników badań monitoringowych pól elektromagnetycznych, prowadzonych w trzech trzyletnich cyklach, obejmujących lata 2008-2016”⁷⁸, sporządzonym przez WIOŚ w 2017 r., podano m.in., że: *„(...) Z przeprowadzonych analiz widma wynika jednoznacznie, iż w większości przypadków dominującymi źródłami PEM wysokiej częstotliwości w środowisku są instalacje radiokomunikacyjne. Stale zwiększające się zapotrzebowanie na usługi mobilne, a szczególnie na przesył danych związany z dostępem do internetu, skutkuje potrzebą rozbudowy infrastruktury teletechnicznej, w tym przede wszystkim stacji bazowych, które zapewniają łączność pomiędzy terminalami abonenckimi (smartfony, tablety, laptopy itd.), a pozostałą siecią teleinformatyczną. Zaprezentowane w opracowaniu rzuty widma pola w poszczególnych zakresach częstotliwości, pokazują jakie poziomy PEM występują w badanych pasmach oraz w jakim stopniu dane pasmo jest zagospodarowane przez operatorów. Przykładem w pełni zajętego pasma jest zakres 900 MHz wykorzystywany do komunikacji w standardach GSM oraz UMTS, przeważnie na tym zakresie występują najwyższe rejestrowane poziomy sygnałów. (...)”.*

(Dowód: akta kontroli str. 387, 389-391, 394, 418, 422)

WIOŚ, realizując PPMŚ WŚ na lata 2016-2020, wykonał w 2017 r., w sześciu punktach pomiarowych monitoringu pól elektromagnetycznych pomiary

⁷⁶Informacje pochodzą z raportu „Stan środowiska w województwie śląskim w 2015 roku” opracowanego przez WIOŚ.

⁷⁷ Dane pochodzą z raportu „Stan środowiska w województwie śląskim w 2016 roku” opracowanego przez WIOŚ.

⁷⁸ Zwanym dalej „Podsumowaniem wyników badań monitoringowych”.

uzupełniające analizatorem widma (Narda SRM 3006). Do analizy wybrano po dwa punkty reprezentujące poszczególne rodzaje terenów: centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. – Katowice ul. Plebiscytowa, Będzin ul. Wspólna, pozostałe miasta – Koniecpol ul. Robotnicza, Żywiec Rynek, tereny wiejskie – Wręczyca Wielka ul. Strażacka, Pilchowice ul. Gliwicka.

Pomiary (analizę widma) przeprowadzono dla składowej elektrycznej w zakresie częstotliwości od 27 MHz do 3 GHz z podziałem na cztery podzakresy:

- 27 MHz – 108 MHz (radiofonia FM),
- 108 MHz – 450 MHz (radiokomunikacja bezprzewodowa, telewizja cyfrowa DVBT),
- 450 MHz – 850 MHz (telewizja cyfrowa DVBT),
- 850 MHz – 3 GHz (telefonii komórkowa, bezprzewodowe sieci internetowe).

Jeden pomiar wykonano dla pełnego zakresu pomiarowego (27 MHz – 3 GHz). Naczelnik Wydziału MŚ podał, że: „(...) *Pomiary analizatorem widma prowadzone są jako uzupełnienie badań miernikami szerokopasmowymi. Ze względu na bardzo dużą ilość instalacji emitujących PEM do środowiska występuje konieczność określania, które ze źródeł promieniowania ma największy udział w całym widmie promieniowania. Analiza widma przeprowadzona za pomocą analizatora selektywnego pozwala na identyfikację poszczególnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego wysokich częstotliwości oddziałujących w danym punkcie pomiarowym. Z kolei po zidentyfikowaniu najsilniejszych źródeł emisji PEM, można wytypować konkretne instalacje pod kątem działań kontrolnych. W przypadku stwierdzenia przekroczeń dopuszczalnych wartości, pomiary analizatorem pozwalają określić, które źródło (który z operatorów) powoduje przekroczenie lub ma największy udział w całym widmie PEM*”.

(Dowód: akta kontroli str. 512)

3.1.4. W latach 2015-2017 nie wprowadzano istotnych zmian w PPMŚ WŚ na lata 2013-2015 i PPMŚ WŚ na lata 2016-2020 dotyczących monitoringu środowiska w zakresie PEM.

Pismem z 18 stycznia 2018 r.⁷⁹ Wojewódzki Inspektor przekazał GIOŚ do zatwierdzenia aneks nr 5 do PPMŚ WŚ na lata 2016-2020. Zmiany zaproponowane w aneksie dotyczyły treści rozdziału 3.4. „Podsystem monitoringu pól elektromagnetycznych” i polegały na poprawieniu omyłkowo wpisanych (w trzech przypadkach) nazw ulic⁸⁰ i błędu pisarskiego w nazwie ulicy (w jednym przypadku) oraz uszczegółowieniu opisu położenia punktów pomiarowych (w dwóch przypadkach) poprzez podanie nazwy ulicy sąsiadującej.

(Dowód: akta kontroli str. 538- 549)

3.2. Zadania WIOŚ w ramach monitoringu środowiska w zakresie PEM prowadzone były przez pracowników WIOŚ z wykorzystaniem własnego sprzętu pomiarowego.

(Dowód: akta kontroli str. 396, 399, 509)

3.3. Raporty o stanie środowiska w województwie śląskim nie zawierały zbiorczych danych na temat liczby SBTk na terenie województwa oraz promieniowanej z nich mocy. W raportach zawarto ogólną informację, iż źródłami PEM są przede wszystkim instalacje radiokomunikacyjne (SBTK).

⁷⁹ Znak: M.7010.1.2018.GB.

⁸⁰ Współrzędne geograficzne podane w sprawozdaniach z pomiarów były zgodne ze współrzędnymi wyszczególnionymi w PPMŚ WŚ na lata 2016-2020.

W ramach realizacji założeń PPMS WŚ na lata 2013-2015 i PPMS WŚ na lata 2016-2020 WIOŚ pozyskiwał w okresie objętym kontrolą informacje o źródłach PEM, w tym o liczbie stacji bazowych telefonii komórkowej⁸¹ znajdujących się w promieniu 300 m od każdego z 45 punktów pomiarowych wyznaczonych na dany rok. Dane dotyczące instalacji wprowadzane były do formularzy sprawozdawczych w formie arkusza Excel (opracowany przez GIOŚ), a następnie przekazywane do GIOŚ. Dane o instalacjach ujmowane były również w formie tabelarycznej w sprawozdaniach z pomiarów, które udostępniane były na stronie internetowej WIOŚ. W zakresie informacji o instalacjach w sprawozdaniach znajdowały się dane o ich liczbie w odniesieniu do danego punktu pomiarowego i sumarycznej mocy promieniowanej izotropowo do środowiska. Aby sprawdzić, czy nastąpiły zmiany dotyczące instalacji, które znajdowały się w promieniu 300 m od każdego z 45 punktów pomiarowych wyznaczonych na dany rok, WIOŚ pod koniec roku kalendarzowego wysyłał zapytania do operatorów telefonii komórkowej lub starostw w celu weryfikacji danych zamieszczonych w sprawozdaniach z pomiarów.

(Dowód: akta kontroli str. 315, 333-334, 385-386, 475-508)

Zgodnie z PPMS WŚ na lata 2013-2015 i PPMS WŚ na lata 2016-2020 WIOŚ w zakresie zadania polegającego na pozyskiwaniu informacji o źródłach pól elektromagnetycznych był zobowiązany, w ramach działalności monitoringowej, do skutecznego pozyskiwania informacji dotyczących instalacji i urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne, mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

(Dowód: akta kontroli str. 287a, 296)

WIOŚ pozyskiwał dane o instalacjach zlokalizowanych w promieniu 300 m od monitoringowych punktów pomiarowych korzystając z dwóch źródeł: operatorzy zarządzający instalacjami oraz starostwa powiatowe. WI wyjaśnił, że: „W przypadku rocznych raportów o stanie środowiska, w bloku presje, odstąpiono od szacowania ilości instalacji ze względu na brak możliwości pozyskania wiarygodnych danych na ten temat. Dane udostępniane przez UKE dotyczą złożonych wniosków o wydanie pozwolenia radiowego, co nie jest jednoznaczne z ilością faktycznie oddanych i pracujących instalacji. Poza tym, baza złożonych wniosków prowadzona jest osobno dla poszczególnych systemów (UMTS, GSM, LTE) w związku z powyższym jedna instalacja może występować kilka razy, w zależności od wykorzystywanego systemu. W przypadku starostw powiatowych, pozyskanie wiarygodnej informacji o liczbie instalacji na podstawie zgłoszeń jest trudne, ze względu na niejednorodny system ewidencji danych w poszczególnych jednostkach oraz częste niezgłaszanie przez operatorów faktu likwidacji poszczególnych instalacji.

(Dowód: akta kontroli str. 2175-2185)

3.4. W PPMS WŚ na lata 2016-2020 przewidziano wyznaczenie, łącznie na terenie województwa śląskiego, 135 punktów pomiarowych dla trzyletniego cyklu pomiarowego, po 45 punktów pomiarowych dla każdego roku. Pomiary w wyznaczonych punktach powtarza się co trzy lata. Zgodnie z ww. programem wyniki pomiarów uzyskane w ramach realizacji monitoringu PEM, wraz z informacjami o instalacjach i urządzeniach emitujących promieniowanie elektromagnetyczne były wprowadzane do bazy danych pól elektromagnetycznych JELMAG. W oparciu o dane zgromadzone w JELMAG generowane były roczne i trzyletnie sprawozdania z monitoringu pól elektromagnetycznych. WIOŚ opracowywał cyklicznie roczne (w formie rozdziału do raportu o stanie środowiska)

⁸¹ Zwanych dalej „SBTK”.

i trzyletnie (w formie odrębnego dokumentu) oceny poziomów PEM w środowisku na terenie województwa śląskiego.

(Dowód: akta kontroli str. 302)

W raporcie rocznym „Stan środowiska w województwie śląskim w 2015 roku”⁸², podano m.in. średnie poziomy natężenia pola elektrycznego [V/m] w latach: 2013, 2014 i 2015 z podziałem na centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys., pozostałe miasta, tereny wiejskie oraz dla całego województwa.

Żaden z przeprowadzonych pomiarów nie wykazał przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego w środowisku (7 V/m) określonych w rozporządzeniu w sprawie dopuszczalnych poziomów PEM.

(Dowód: akta kontroli str. 420-422)

W raporcie rocznym „Stan środowiska w województwie śląskim w 2016 roku”⁸³, w rozdziale „Pola elektromagnetyczne”, podano m.in. średnie arytmetyczne poziomy promieniowania elektromagnetycznego dla poszczególnych rodzajów terenu. Średni poziom wyznaczony na podstawie wszystkich pomiarów wykonanych na terenie województwa w 2016 r. wyniósł 0,45 V/m. Żaden z przeprowadzonych pomiarów nie wykazał przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego w środowisku.

(Dowód: akta kontroli str. 387-389)

W Podsumowaniu wyników badań monitoringowych podano m.in., iż po analizie wyników pomiarów ze wszystkich punktów pomiarowych cyklu pomiarowego 2014-2016, stwierdza się brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu natężenia pola elektrycznego. Średni arytmetyczny poziom natężeń skutecznych pola elektrycznego promieniowania elektromagnetycznego z wszystkich pomiarów ww. cyklu wyniósł 0,43 V/m.

(Dowód: akta kontroli str. 394, 404)

W okresie objętym kontrolą WIOŚ zrealizował w pełnym zakresie wszystkie pomiary PEM przewidziane w PPMS WŚ na lata 2013-2015 i PPMŚ WŚ na lata 2016-2020.

W 2015 r. średni poziom PEM dla całego województwa wyniósł 0,47 V/m, w tym 0,50 V/m w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie przekraczającej 50 tys. mieszkańców, 0,55 V/m w pozostałych miastach i 0,35 V/m na terenach wiejskich. Najniższa wartość pomiarów wynosiła 0,08 V/m⁸⁴, najwyższa 1,63 V/m⁸⁵.

W 2016 r. średni poziom PEM obliczony na podstawie wszystkich pomiarów w województwie wyniósł 0,45 V/m, w tym 0,64 w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie przekraczającej 50 tys. mieszkańców, 0,43 V/m w pozostałych miastach i 0,28 V/m na terenach wiejskich. Wyniki kształtowały się od 0,11 V/m⁸⁶ (pomiar poniżej progu czułości sondy EF0391) do 1,59 V/m⁸⁷.

Średni arytmetyczny poziom natężenia składowej elektrycznej, obliczony na podstawie wszystkich pomiarów okresowych wykonanych w 2017 r., wyniósł 0,41 V/m. Średnie arytmetyczne natężenie pola elektrycznego w 2017 r. w zależności od rodzaju terenu, na którym znajdowały się punkty pomiarowe wynosiły:

⁸² Zwanym dalej „Raportem za rok 2015”.

⁸³ Zwanym dalej „Raportem za rok 2016”.

⁸⁴ Bielsko-Biała, rejon ul. Tuwima.

⁸⁵ Sosnowiec, rejon ul. Koszalińskiej.

⁸⁶ Miasteczko Śląskie, rejon ul. Kościelnej.

⁸⁷ Siemianowice Śląskie, rejon ul. Wróblewskiego.

- centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców większej niż 50 tys.
– 0,49 V/m;
- pozostałe miasta – 0,39 V/m;
- tereny wiejskie – 0,35 V/m.

W ramach realizacji badań okresowych pól elektromagnetycznych w 2017 r. najniższy średni arytmetyczny poziom natężenia pola elektrycznego wyniósł 0,1 V/m (poniżej progu czułości sondy) w punkcie zlokalizowanym w Bieńkowicach, z kolei najwyższą średnią wartość natężenia pola 1,2 V/m zmierzono w punkcie w Kłobucku.

(Dowód: akta kontroli str. 292-293, 303-305, 348-356, 388-390, 421-421a, 513-528, 536-537, 932-933)

3.5. W okresie objętym kontrolą obowiązywał w WIOŚ sposób wyboru punktów pomiarowych zgodny z rozporządzeniem w sprawie sposobu prowadzenia okresowych badań. W WIOŚ nie określono⁸⁸ innych, poza wynikającymi z ww. rozporządzenia, kryteriów wyboru punktów pomiarowych. Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że: „Zgodnie z WPPMS w latach 2016-2020 kontynuowane będą pomiary w punktach pomiarowych wyznaczonych w poprzednich latach. Pomiary PEM prowadzone są w trzyletnich cyklach pomiarowych obejmujących lata 2008-2010, 2011-2013, 2014-2016 oraz 2017-2019. W związku z powyższym w WPPMS na lata 2016-2020 nie wyznaczono nowych punktów pomiarowych. Lokalizacja punktów pomiarowych została ustalona w latach 2008-2010, w czasie I cyklu pomiarowego i od tego czasu nie uległa zmianie (...)”.

(Dowód: akta kontroli str. 302, 316)

Na podstawie analizy 10 sprawozdań z monitoringowego pomiaru PEM⁸⁹ stwierdzono, że we wszystkich (100%) znajdowały się pisemne analizy, w których uzasadniono dokonany wybór punktów pomiarowych.

We wszystkich zbadanych sprawozdaniach zawarto informacje dotyczące liczby, lokalizacji i parametrów SBTk zlokalizowanych w odległości nie większej niż 300 m od rzutu instalacji na powierzchnię terenu do punktu pomiarowego. W dwóch sprawozdaniach informacje w ww. zakresie były niepełne: w jednym⁹⁰ nie uwzględniono dwóch SBTk z trzech znajdujących się w promieniu 300 m od punktów pomiarowych, w drugim⁹¹ nie zamieszczono informacji o jednej z dwóch SBTk.

Pozostałe elementy określone w pkt. 2 i pkt. 3 zał. nr 3 do rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia okresowych badań zostały ujęte we wszystkich badanych sprawozdaniach.

(Dowód: akta kontroli str. 329-384, 423-465, 934-943, 945-967, 969-995, 997-1015)

3.6. W WIOŚ prowadzony był rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku. W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów PEM pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej.

(Dowód: akta kontroli str. 318, 467, 1038)

⁸⁸ GIOŚ również nie określił takich kryteriów.

⁸⁹ Po pięć sprawozdań z 2016 i 2017 r. z badań monitoringowych przeprowadzonych w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.

⁹⁰ Nr 266/2017, data pomiarów 29 sierpnia 2016 r.

⁹¹ Nr 332/2016, data pomiarów 24 maja 2016 r.

3.7. W okresie objętym kontrolą realizacja przez WIOŚ zadań w zakresie państwowego monitoringu środowiska, w części dotyczącej PEM, nie była objęta kontrolą wewnętrzną, zewnętrzną ani audytem wewnętrznym. Inspektor Wojewódzki wyjaśnił, że kontrola wewnętrzna w ww. zakresie przewidywana jest na II kwartał 2018 r.

(Dowód: akta kontroli str. 319, 467)

3.8. W okresie objętym kontrolą WIOŚ upowszechniał dane z pomiarów monitoringowych PEM w sposób spójny z założeniami PMŚ WŚ na lata 2013-2015 i PMŚ WŚ na lata 2016-2020 w formie:

- sprawozdań z pomiarów w poszczególnych punktach pomiarowych, udostępnionych na stronie internetowej WIOŚ w formie elektronicznej (PDF),
- jednego z rozdziałów w Raportach o stanie środowiska w województwie śląskim⁹² publikowanych w ramach serii wydawniczej Biblioteka Monitoringu Środowiska; Raporty zamieszczane były na stronie internetowej WIOŚ⁹³,
- podsumowań wyników badań monitoringowych pól elektromagnetycznych, prowadzonych w trzyletnich cyklach, zamieszczanych na stronie internetowej WIOŚ.

(Dowód: akta kontroli str. 294b, 310b, 319, 385-418)

W Raporcie za rok 2015 podano, że poza pomiarami PEM w środowisku (monitoringowymi) WIOŚ prowadzi na bieżąco analizę przesyłanych sprawozdań z pomiarów wykonywanych na zlecenie prowadzących instalacje emitujące PEM do środowiska. W sprawozdaniach tych nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości, „*niemniej jednak w niektórych pionach pomiarowych zmierzono wartości bliskie poziomowi dopuszczalnego (7 V/m)*”. W Raporcie za 2016 r. nie zawarto takiej informacji.

(Dowód: akta kontroli str. 422)

Zgodnie z art. 27 ust. 1 pkt 4 Poś, państwowy monitoring środowiska zbiera dane na podstawie pomiarów stanu środowiska, wielkości i rozmiarów emisji, a także ewidencji, do których prowadzenia obowiązane są podmioty z mocy prawa albo na mocy decyzji.

W Raportach za rok 2015 i 2016 nie przedstawiano wyników pomiarów interwencyjnych wykonanych przez WIOŚ na wniosek mieszkańców lub innych podmiotów w celu zapewnienia pełnej informacji o kształtowaniu się wartości PEM w środowisku. Inspektor Wojewódzki wyjaśnił, że: „(...) Zgodnie z przyjętymi założeniami raport dla wszystkich komponentów środowiska w tym PEM, skupia się na badaniach prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Działania kontrolne prowadzone przez WIOŚ w Katowicach opisane są w osobnym rozdziale, w którym podane są ogólne informacje dotyczące liczby i rodzaju kontroli (w tym cykli kontrolnych) oraz informacje dotyczące nieprawidłowości stwierdzanych podczas kontroli. Ponieważ analizy sprawozdań przekazywanych przez operatorów SBTk (i innych) nie wykazywały przekroczeń dopuszczalnych norm, zagrożenie to nie było opisywane w przedmiotowym rozdziale, a także w rozdziale dot. bezpośrednio monitoringu PEM. Informacje dotyczące poziomów

⁹² Raport jest corocznym wydawnictwem określającym stan środowiska w województwie śląskim i jest przekazywany do wszystkich gmin, miast na prawach powiatu i powiatów znajdujących się na terenie województwa śląskiego (łącznie 185 organów administracji samorządowej, którym przekazano raport w trybie art. 8a ust. 1 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska) oraz wojewódzkim inspektoratom ochrony środowiska, urzędowi marszałkowskiemu i wojewodom w całej Polsce, urzędowi administracji centralnej, posłom i senatorom, bibliotekom publicznym, uczelniom wyższym, szkołom oraz bibliotekom instytutów naukowych.

⁹³ www.katowice.wios.gov.pl

PEM zarejestrowanych w trakcie pomiarów wykonywanych na potrzeby działań inspekcyjnych, udostępniane są każdemu zainteresowanemu na wniosek o udzielenie informacji o środowisku”.

(Dowód: akta kontroli str. 933, 1046-1047)

3.9. W informacjach o stanie środowiska w województwie śląskim ujmowane były, w okresie objętym kontrolą, dane na temat PEM. WIOŚ nie otrzymał w okresie objętym kontrolą uchwał organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego⁹⁴, określających kierunki działania w zakresie ochrony przed PEM. Organy jst nie złożyły w latach 2015-2018 (do 6 lutego 2018 r.) wniosków o podjęcie, należących do jego zadań i kompetencji, działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia w zakresie oddziaływania PEM.

(Dowód: akta kontroli str. 387-392, 420-422, 1051)

3.10. Prawidłowość i rzetelność gromadzenia i ewidencjonowania danych z pomiarów wykonanych w latach 2015-2016 w ramach monitoringu natężenia PEM w środowisku zbadano na próbie 10 sprawozdań⁹⁵ z badań wykonanych w 2015 i 2016 r. Do elektronicznej bazy JELMAG wprowadzone zostały wyniki monitoringowego pomiaru pól elektromagnetycznych ujęte we wszystkich objętych badaniem sprawozdaniach. Dane wprowadzone do ww. bazy były zgodne z danymi wyszczególnionymi w sprawozdaniach.

(Dowód: akta kontroli str. 329-384, 1730-1774)

Wyniki wszystkich monitoringowych pomiarów natężenia PEM w środowisku wykonanych w 2016 r. zostały zewidencjonowane w bazie JELMAG do 31 marca 2017 r. Do elektronicznej bazy danych JELMAG nie wprowadzono jeszcze – wg stanu na 8 lutego 2018 r. - wyników z monitoringowych pomiarów PEM wykonanych w 2017 r. Termin ich wprowadzenia, zgodnie z przepisem § 4 ust. 2 lit. c rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 września 2015 r. w sprawie systemu informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „Ekoinfonet”⁹⁶, określono na dzień 31 marca 2018 r.

(Dowód: akta kontroli str. 1058-1059, 1731)

W celu zbadania, czy w bazie danych JELMAG ujmowano wyniki pomiarów kontrolnych/interwencyjnych wykonanych w latach 2015-2017 sprawdzono, czy wprowadzone zostały dane z 10 objętych kontrolą pomiarów wykonanych przez Wydział IN⁹⁷. Ustalono, że wyniki czterech kontroli natężenia PEM zostały wprowadzone do bazy JELMAG. Dane wprowadzone do ww. bazy były zgodne z danymi wyszczególnionymi w protokołach kontroli i sprawozdaniach z pomiarów.

(Dowód: akta kontroli str. 1098-1123, 1185-1206, 1246-1262, 1313-1332, 1728)

Dane w zakresie trzech kontroli pozaplanowych (interwencyjnych)⁹⁸, których celem było *„Rozpoznanie w terenie zgłoszenia dotyczącego [zanieczyszczenia*

⁹⁴ Zwanych dalej „jst”.

⁹⁵ Po pięć z 2015 i 2016 r., co stanowiło łącznie 11 % z 90 sprawozdań sporządzonych w tych latach.

⁹⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 1584.

⁹⁷ Badana próba stanowiła 83% sprawozdań z badań kontrolnych/inspekcyjnych sporządzonych w latach 2015-2017.

⁹⁸ 1) kontrola przeprowadzona 28 kwietnia 2015 r. (protokół kontroli nr WIOS-KATOW 136/2015, sygn. IN.IV.7023.27.2015.BB). Wykonano pomiar PEM w rejonie SBTk zlokalizowanej na dachu budynku przy ul. Niedurnego 36 w Rudzie Śląskiej. Wartość natężenia PEM uzyskana w trakcie pomiarów wyniosła od 0,5 V/m do 2,5 V/m; 2) kontrola przeprowadzona 26 kwietnia 2016 r. (protokół kontroli nr WIOS-KATOW 142/2016, sygn. IN.IV.7023.38.2016.BB). Wykonano pomiar PEM w rejonie SBTk zlokalizowanej na dachu budynku przy ul. Wajdy 4 w Katowicach. Wartość natężenia PEM uzyskana w trakcie pomiarów wyniosła od 0,3 V/m do 1,7 V/m.; 3) kontrola przeprowadzona

środowiska], w tym poważnej awarii z nieustalonym sprawcą zdarzenia”, nie zostały wprowadzone do bazy JELMAG, ponieważ nie były kontrolami podmiotów korzystających ze środowiska w rozumieniu Poś.

(Dowód: akta kontroli str. 1341-1357, 1728-1729)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że: „Przedmiotowe kontrole przeprowadzone zostały w trybie interwencyjnym, w związku z wnioskami osób fizycznych, jako rozpoznanie zanieczyszczenia w terenie. Zgodnie z Informatycznym Systemem Kontroli nadawana jest im kategoria „kontrola z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu”. Polegają one na przeprowadzeniu terenowego rozpoznania problemu zgłoszonego we wniosku o interwencję, co w przypadku kontroli w zakresie PEM sprowadza się głównie do wykonania wstępnych pomiarów natężenia pola elektromagnetycznego. Są to pomiary wykonywane przez inspektorów prowadzących kontrolę, które jako nieakredytowane, nie podlegają wprowadzeniu do bazy JELMAG. Przedmiotowe kontrole nie są zatem kontrolami podmiotu sensu stricto, ale rodzajem kontroli, których podstawowym celem jest lokalizacja i identyfikacja źródła oraz wstępne określenie poziomu promieniowania elektromagnetycznego, emitowanego przez anteny jednego lub kilku operatorów SBTk, zainstalowane w danym miejscu. W związku z tym, że pomiary przeprowadzone w trakcie przedmiotowych kontroli wykazały, iż zmierzone wartości natężenia pola były znacząco niższe od dopuszczalnej normy, nie prowadzono dalszych działań kontrolnych. W przypadku gdyby pomiary wstępne wykazały przekroczenie wartości dopuszczalnej lub wyniki do niej zbliżone, działania kontrolne byłyby kontynuowane i polegałyby na przeprowadzeniu kolejnej kontroli, w odniesieniu do konkretnego podmiotu (operatora SBTk), wraz z pomiarami wykonanymi przez akredytowane laboratorium WIOŚ. Wyniki pomiarów akredytowanych wprowadzane są do bazy JELMAG”.

(Dowód: akta kontroli str. 1779, 1781)

Wyniki trzech kontroli przeprowadzonych w 2017 r.⁹⁹ nie zostały jeszcze – wg stanu na 7 lutego 2018 r. - wprowadzone do ww. bazy danych. Zostały one ujęte¹⁰⁰ w innym module systemu Informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „Ekoinfonet”, tj. w ISK.

(Dowód: akta kontroli str. 1075-1097, 1124-1150, 1217-1245, 1728-1729, 1775-1778)

27 czerwca 2016 r. (protokół kontroli nr WIOS-KATOW 231/2016, sygn. IN.IV.7023.62.2016.BB). Wykonano pomiar PEM w rejonie wieży SBTk zlokalizowanych przy Stadionie Śląskim w Chorzowie przy ul. Katowickiej 10. Wartość natężenia PEM uzyskana w trakcie pomiarów wyniosła od 0,3 V/m do 2,0 V/m.

⁹⁹ 1) Kontrola przeprowadzona w okresie od 23 maja 2017 r. do 21 czerwca 2017 r. (protokół kontroli nr CZE 84/2017, sygn. DCIN.7023.300.2017.RT). Kontrola w zakresie poziomów PEM w rejonie SBTk CZE0058B (należącej do sieci PLAY spółki P4 Sp. z o.o.) zlokalizowanej w Częstochowie przy ul. Kilińskiego 166;

2) Kontrola przeprowadzona w okresie od 13 października 2017 r. do 29 listopada 2017 r. (protokół kontroli nr CZE 224/2017, sygn. DCIN.7023.549.2017). Kontrola w zakresie poziomów PEM w rejonie SBTk CZE0515C (należącej do sieci PLAY spółki P4 Sp. z o.o.) zlokalizowanej w Częstochowie przy ul. Poleskiej 43. Pomiary PEM przeprowadzono 13 października 2017 r. Najwyższa zmierzona wartość natężenia PEM wyniosła 1,5 V/m;

3) Kontrola przeprowadzona 5 lipca 2017 r. (protokół kontroli nr WIOS-KATOW 257/2017, sygn. IN.7024.62.2017.IŚ). Wykonano pomiar PEM w rejonie SBTk nr RAC 2009E zlokalizowanej przy ul. Staszica, nr dz. 952, w Kuźni Raciborskiej. Nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości natężenia PEM, sporządzono sprawozdanie z badań nr 1228/2017

¹⁰⁰ Najpóźniej w dniu zakończenia kontroli.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że: „Analogicznie jak w przypadku wyników pomiarów PEM, prowadzonych w ramach państwowego monitoringu środowiska, przyjęto, że wyniki pomiarów prowadzonych w ramach kontroli operatorów SBTk wprowadzane są do bazy JELMAG w terminie do końca marca za rok poprzedni. Zgodnie natomiast z wymogami określonymi w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie systemu informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „Ekoinfonet” informacje o ustaleniach kontroli tj. protokół kontroli, wprowadzany jest do Informatycznego Systemu Kontroli, będącego integralną częścią Ekoinfonetu, niezwłocznie tj. nie później niż w dniu zakończenia kontroli – jest to niezbędne do wydrukowania go w formie graficznej zgodnej z wymogami systemu ISK, przed podpisaniem protokołu. (...)”.

(Dowód: akta kontroli str. 1779-1780, 1782-1787)

W bazie JELMAG nie zostały ujęte wyniki pomiarów przeprowadzonych przez operatorów SBTk przedłożonych WIOŚ w latach 2015-2017 na podstawie art. 122a ust. 2 Poś w formie sprawozdań. Zgodnie z „Podręcznikiem merytorycznym JELMAG” system ten umożliwia wprowadzanie danych w zakresie pomiarów wykonywanych przez prowadzących instalacje oraz użytkowników urządzeń emitujących PEM.

W sprawie niewprowadzania ww. danych do bazy JELMAG Inspektor Wojewódzki wyjaśnił: „Do bazy danych JELMAG nie wprowadzano dotąd wyników pomiarów przeprowadzanych przez operatorów, chociaż przewidziana została możliwość zamieszczania informacji wynikających z art. 122a ustawy Poś. Obecnie wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska nie są zobligowane do wprowadzania tych danych do systemu. (...) nie zostały również wprowadzone jednolite wzory sprawozdań z pomiaru pól elektromagnetycznych, różnią się one zarówno formą jak i zakresem informacji w nich ujętych. Minister właściwy ds. środowiska nie skorzystał bowiem jak dotąd z możliwości ujednolicenia sprawozdania zawierającego wyniki pomiarów PEM, poprzez wydanie stosownego rozporządzenia na podstawie art. 122a ust 3 ustawy Poś. Sprawozdania z badań przekazywane przez operatorów SBTk nie zawierają wszystkich danych (np. współrzędne geograficzne lokalizacji punktów pomiarowych), które to dane są niezbędne do prawidłowego wypełnienia bazy JELMAG. Ponadto do WIOŚ w Katowicach przekazywanych jest przez operatorów od kilkuset do ponad tysiąca sprawozdań rocznie. Systematyczne wprowadzanie danych z tych sprawozdań do bazy JELMAG jest - w obecnym składzie osobowym – nie do zrealizowania (...). Zatrudnienie w tym celu dodatkowych pracowników, w przypadku braku takiego obowiązku wynikającego z przepisów prawa, byłoby trudne do uzasadnienia.

Inspektor Wojewódzki wyjaśnił ponadto, że: „Dane zawarte w sprawozdaniach przekazywanych przez operatorów były wykorzystywane jako materiał do przygotowania kontroli w terenie na wniosek organu lub osób interweniujących, w tym do wytypowania lokalizacji punktów pomiarowych. Ponadto dane zawarte w sprawozdaniach operatorów zostały wykorzystane w ramach udzielania informacji o środowisku – zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko”.

(Dowód: akta kontroli str. 1049-1050)

WIOŚ dysponował sprzętem komputerowym i oprogramowaniem umożliwiającym gromadzenie i ewidencjonowanie danych dotyczących przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz wyników badań i ocen stanu środowiska w zakresie PEM. W WIOŚ znajdowało się pięć stanowisk pracy przystosowanych do realizacji ww. zadań: dwa w Wydziale MŚ, jedno w Wydziale IN, jedno w Dziale Monitoringu

Środowiska w Delegaturze WIOŚ w Bielsku-Białej i jedno w Dziale Monitoringu Środowiska w Delegaturze WIOŚ w Częstochowie.

(Dowód: akta kontroli str. 1052-1056)

W okresie objętym kontrolą jeden pracownik Wydziału MŚ uczestniczył w 2016 r. w szkoleniu w zakresie pomiarów poziomów PEM w środowisku.

(Dowód: akta kontroli str. 99)

WIOŚ nie otrzymał wytycznych GIOŚ do realizacji zadań monitoringowych dotyczących PEM. Naczelnik Wydziału MŚ podał, że zadania w zakresie monitoringu PEM były wykonywane w oparciu o Programy Państwowego Monitoringu Środowiska (krajowe i wojewódzkie) oraz zapisy rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia okresowych badań.

(Dowód: akta kontroli str. 1057)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące, nieprawidłowości:

W dwóch sprawozdaniach z monitoringowego pomiaru PEM (na 10 zbadanych, tj. w 20%) nie podano wszystkich SBTk, które znajdowały się w promieniu 300 m od punktów pomiarowych:

- w sprawozdaniu nr 266/2017¹⁰¹, wykazana została tylko jedna SBTk na dachu budynku przy ul. Szpitalnej 13. Powinny zaś zostać ujęte jeszcze dwie SBTk: na budynku przy ul. Chopina 72 oraz na budynku przy ul. Chopina 14, które znajdowały się w odległości odpowiednio 200 i 230 m od punktu pomiarowego zlokalizowanego przy ul. Chopina w Dąbrowie Górniczej¹⁰²;

- w sprawozdaniu nr 332/2016¹⁰³ (nr sprawy LB.7071.3.2016), wykazana została tylko jedna SBTk przy ul. Saint Vallier 1 w Rybniku. W sprawozdaniu tym nie wykazano SBTk przy ul. Bolesława Chrobrego 8¹⁰⁴ (odległość od punktu pomiarowego wynosiła 210 m¹⁰⁵).

(Dowód: akta kontroli str. 329-334, 339-343, 938-943, 945-967, 969-995)

Niepodanie w ww. sprawozdaniach wszystkich instalacji radiokomunikacyjnych zlokalizowanych w odległości nie większej niż 300 m od rzutu instalacji na powierzchnię terenu do punktów pomiarowych było niezgodne z wymogiem pkt. 2 lit. e zał. nr 3 „Sposoby prezentacji wyników pomiarów” do rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia okresowych badań.

Wl wyjaśnił: „W sprawozdaniu z badań monitoringowych nr 266/2017 uwzględniono jedną instalację – (ID 50565) Dąbrowa Górnicza przy ul. Szpitalnej 13, natomiast instalacji przy ul. Chopina 72 (ID 22589) oraz Chopina 14 (ID SOS0004) nie uwzględniono w sprawozdaniu ze względu na problemy z pozyskiwaniem i weryfikacją danych o instalacjach emitujących PEM do środowiska. WIOŚ w Katowicach na etapie zbierania i weryfikacji danych o instalacjach położonych w promieniu do 300 metrów od punktu pomiarowego, ze względu na brak centralnej bazy instalacji, stara się pozyskiwać dane z różnych źródeł, w tym: operatorów instalacji, starostw powiatowych oraz sprawozdań z pomiarów przekazywanych

¹⁰¹ Nr sprawy LC.7071.61.2016.

¹⁰² Informacje dotyczące lokalizacji SBTk pod ww. adresami kontrolerzy NIK ustalili na podstawie danych z Rejestru Stacji Bazowych Telefonii Komórkowych prowadzonego przez WIOŚ.

¹⁰³ Nr sprawy LB.7071.3.2016.

¹⁰⁴ Oznaczenie RYB1003_A Rybnik, operator P4, występuje w Rejestrze SBTk pod l.p. 923, sprawozdanie operatora P4 Sp. z o.o. z 27 stycznia 2016 r., data pomiarów 25 stycznia 2016 r.

¹⁰⁵ Współrzędne: 50.093638 N i 18.543693 E.

do WIOŚ przez zarządzających instalacjami. Ze względu na znaczne zagęszczenie instalacji radiokomunikacyjnych w centralnych dzielnicach dużych miast, może zdarzyć się sytuacja, w której jedna z instalacji zostanie omyłkowo pominięta. Również wyszukanie oraz identyfikacja instalacji w trakcie wykonywanych pomiarów stwarza wiele problemów, ze względu na gęstą zabudowę występującą w centrach miast.

W sprawozdaniu z badań monitoringowych nr 332/2016 uwzględniono jedną instalację BT22106 przy ul. Saint Vallier 1. (...)” Inspektor Wojewódzki wyjaśnił, że instalacja przy ul. Bolesława Chrobrego 8 (ID RYB1003) nie została uwzględniona w sprawozdaniu z powodów określonych powyżej.

(Dowód: akta kontroli str. 1045-1047)

W ocenie NIK, niewykazanie ww. SBTk w sprawozdaniach z pomiarów monitoringowych nie powinno mieć miejsca w sytuacji, gdy WIOŚ dysponował danymi o lokalizacji tych stacji.

Ocena częściowa

PMŚ WŚ na lata 2013-2015 oraz 2016-2020 był spójny z odpowiednimi PPMŚ, a pomiary PEM zrealizowano zgodnie z przyjętym zakresem i metodyką określoną w rozporządzeniu MŚ z 2007 r. W dwóch przypadkach w sprawozdaniach nie ujęto wszystkich SBTk zlokalizowanych w odległości 300 m od punktów pomiarowych. Wyniki monitoringu PEM były systematycznie upowszechniane przez WIOŚ, jednak w Raporcie za 2016 r. nie zawarto informacji, o wynikach pomiarów wykonywanych na zlecenie użytkowników SBTk.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na obowiązek ujmowania w sprawozdaniach wszystkich SBTk zlokalizowanych w odległości nie większej niż 300 m od rzutu instalacji na powierzchnię terenu do punktu pomiarowego.

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁰⁶, wnosi o podjęcie działań zmierzających do zapewnienia prowadzenia kontroli dokumentacyjnych w obszarze PEM w pełnym zakresie wynikającym z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b uIOŚ oraz zgodnie z założeniami ISK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

¹⁰⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, zwanej dalej „ustawą o NIK”.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 15 czerwca 2018 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Izabela Pilarek
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....